

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Józef Paweł Forystek

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

Dyplom ukończenia studiów magisterskich w ramach indywidualnego toku studiów (ITS) na kierunku Prawo na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1991 rok (promotor: prof. dr hab. Andrzej Zoll, dyplom z wynikiem bardzo dobrym).

Dyplom ukończenia aplikacji adwokackiej i zdania egzaminu adwokackiego przed Komisją Egzaminacyjną Okręgowej Rady Adwokackiej w Krakowie *cum laude* i z pierwszą lokatą, 1995 rok.

Uchwała Okręgowej Rady Adwokackiej w Krakowie o wpisie na listę adwokatów, 1995.

Tytuł doktora nauk humanistycznych nadany uchwałą Rady Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2018 roku (nr dyplomu 539).

Tytuł rozprawy doktorskiej: *Akowskie i poakowskie formacje dywersyjne na terenie podrzeszowskich gmin – placówek „Świerk” i „Grab” (1944-1947)*. Promotor główny prof. dr hab. Grzegorz Ostasz; promotor pomocniczy dr Tadeusz Olejarz; recenzenci: dr hab. Tomasz Balbus, prof. DSW we Wrocławiu oraz dr hab. Krzysztof Kaczmarski, OBBH IPN w Rzeszowie.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

Moim głównym obszarem aktywności zawodowej jest udzielanie pomocy prawnej w charakterze adwokata. Jestem członkiem Krakowskiej Izby Adwokackiej od 1991 roku.

W latach 1991 -1995 zatrudniony byłem przez Okręgową Radę Adwokacką (ORA) w Krakowie na umowie o pracę jako aplikant adwokacki. Jednocześnie za zgodą ORA w Krakowie w latach 1992-1994 byłem etatowym doradcą prawnym w Biurze Poselskim Zbigniewa Dyki (ówczesnego Ministra Sprawiedliwości), a na podstawie odrębnej umowy stałego zlecenia z *Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego* zajmowałem się kwestiami regulacji stanów prawnych nieruchomości zajmowanych przez tą uczelnię.

Po zdaniu egzaminu adwokackiego od 1995 roku nieprzerwanie wykonuję zawód adwokata, najpierw na podstawie umowy o stałej współpracy z warszawskim oddziałem brytyjsko-amerykańskiej firmy Dewey Ballantine Theodore Goddard (1995-1996), później współpracując z oddziałem amerykańskiej firmy prawniczej Dewey Ballantine (1996-1997). Od 1997 roku jestem adwokatem i zarazem partnerem zarządzającym w kancelarii Forystek i Partnerzy – Adwokaci i Radcowie Prawni z główną siedzibą w Krakowie oraz oddziałami w Warszawie i Rzeszowie.

Poza wykonywaniem zawodu adwokata równolegle prowadziłem i nadal prowadzę działalność naukowo-dydaktyczną. Oprócz opublikowania pięciu monografii (w tym jednej o charakterze przyczynkarskim) oraz licznych artykułów naukowych i glos (szczegółowe zestawienie publikacji w dalszej części autoreferatu), uczestniczyłem w wielu konferencjach naukowych, na których jako prelegent przedstawiłem własne referaty (spis konferencji i wygłoszonych na nich referatów w dalszej części autoreferatu). W latach akademickich 2022/2023, 2023/2024 i 2024/25 jako wykładowca prowadziłem wykłady i ćwiczenia na „Studiach Podyplomowych” organizowanych przez Katedrę Prawa Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego z zakresu „Prawa nieruchomości”. Również w bieżącym roku akademickim 2025/2026 zostałem poproszony o ponowne poprowadzenie zajęć dla uczestników tychże Studiów Podyplomowych. Prowadzone przeze mnie zajęcia dotyczyły zmian własnościowych jakie dokonały się w Polsce po drugiej wojnie światowej, w tym reformy rolnej z 1944 r., nacjonalizacji gruntów warszawskich na podstawie dekretu Bieruta z 26 października 1945 r., nacjonalizacji podstawowych gałęzi przemysłu zgodnie z ustawą z 3 stycznia 1946 r. oraz późniejszych wywłaszczeń z okresu PRL-u, a także instytucji zasiedzenia również w aspekcie bezprawnej nacjonalizacji niektórych nieruchomości.

Osobiście byłem formalnym patronem kilkunastu aplikantów adwokackich odbywających aplikację adwokacką zarówno w Krakowie, jak i w Warszawie, którzy po ukończeniu aplikacji wszyscy z powodzeniem zdali końcowe egzaminy adwokackie i obecnie wykonują zawód adwokata lub radcy prawnego, albo sędziego. Jestem też wychowawcą kilkudziesięciu innych adwokatów, radców prawnych i sędziów sądów powszechnych, którzy odbyli w ramach naszej kancelarii pod moją opieką merytoryczną aplikację adwokacką i radcowską. Szkoląc aplikantów często organizowałem i osobiście prowadziłem w ramach kancelarii adwokacko-radcowskiej szkolenia o charakterze wewnętrznym. Były to wykłady i ćwiczenia z różnych dziedzin prawa, ale też i z najnowszej historii Polski, której znajomość konieczna była przy zajmowaniu się sprawami osób, którym bezprawnie odebrano nieruchomości w ramach reformy rolnej z 1944 r., czy też osób wywłaszczonych w okresie PRL lub których mienie zostało pozostawione poza obecnymi granicami Polski (zabużan). Zajęcia te dotyczyły zatem sytuacji osób fizycznych zamieszkałych na Kresach II Rzeczypospolitej w okresie dwudziestolecia międzywojennego i podczas okupacji, ich wywózek i deportacji w głąb ZSRS, zbrodni katyńskiej, dróg ewakuacji ludności polskiej i żołnierzy Armii gen. Władysława Andersa z „niehumanitarnej ziemi”. W trakcie szkoleń omawiany był także system prawny obowiązujący we wszystkich trzech zaborach, a także w okresie międzywojennym zwłaszcza w aspekcie prawa konstytucyjnego, spadkowego, rzeczowego, katastru austriackiego, ksiąg tabularnych i hipotecznych i różnych systemów rejestracji aktów stanu cywilnych. Omawiałem także kwestie związane z nabywaniem (zwłaszcza z chwilą odzyskania przez Polskę niepodległości) obywatelstwa polskiego i dokumentowaniem jego posiadania na datę 1 września 1939 r., a także sposoby pozyskiwania dokumentów źródłowych potwierdzających przysługiwanie prawa własności na obszarze utraconej po drugiej wojnie światowej wschodniej części II Rzeczypospolitej, zwłaszcza z państwowych archiwów Ukrainy, Litwy i Białorusi. Część zajęć dotyczyło zagadnień związanych z realizacją przez władze komunistyczne aktów bezprawnej nacjonalizacji.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych

osiągnąć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Zainteresowania działalnością naukową przejawiałem już w okresie nauki w Liceum Ogólnokształcącym, albowiem w roku szkolnym 1984/1985 roku zostałem finalistą centralnego szczebla Olimpiady Geograficznej, a moja pisemna praca kwalifikacyjna o Pogórzu Czudeckim została oceniona przez Okręgową Komisję Olimpiady Geograficznej jako najlepsza w południo-wschodniej Polsce.

W okresie studiów prawniczych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego aktywnie działałem w pracach najstarszego w Polsce (działającego od 1851 r.) studenckiego koła naukowego tj. Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa (TBSP), pełniąc w nim funkcje kierownicze, w tym m.in. przewodniczącego sekcji prawa karnego, sędziego sądu koleżeńskiego, a w roku akademickim 1988/1989 wiceprezesa TBSP (zob. J. Halberda, J. Malec, G. Russek, *150 lat dziejów Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków-Zakamycze 2008, s. 46, 48, 50). To wtedy, studiując w ramach indywidualnego toku studiów pod opieką naukową prof. dr hab. Andrzeja Zolla (opinia ze studiów w załączeniu), zetknąłem się bliżej ze środowiskiem naukowym Uniwersytetu Jagiellońskiego, z którym jestem związany do dzisiaj.

Z okresu studenckiego pochodzi moja pierwsza publikacja naukowa, która ukazała się na łamach prestiżowego czasopisma naukowego „Państwo i Prawo”. Była to ***Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 1986 r., I CR 378/86***, opublik. w „Państwo i Prawo” 1990, nr 6 (s. 116-119), dotycząca zakresu sądowej kontroli krytycznych i ocennych wypowiedzi prasowych. W glosie tej jako pierwszy w piśmiennictwie wyraziłem opinię, wielokrotnie później powtarzaną tak w doktrynie prawa cywilnego (zob. M. Pazdan [w:] *System Prawa Prywatnego*, M. Safjan (red.), *Tom 1, Prawo cywilne – część ogólna*, wyd. 1, 2007, wyd. 2, 2012, art. 23 k.c.; *Kodeks cywilny. Komentarz, t.1, część ogólna*, red. Jacek Gudowski, Warszawa 2021, teza 133 do art. 24 k.c.; J. Sobczak, *Prawo prasowe*, Warszawa 2008, teza 13 do art. 12 i teza 9 do art. 31), jak i w orzecznictwie sądów cywilnych różnych instancji (przykładowo zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 24 VI 2013 r., I ACa 162/13 i wyrok Sądu Okręgowego

w Płocku z 27 IX 2017 r., I C 2147/16 oraz ostatnio w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2025 r., II CSKP 142/23, OSNC 2025, nr 6, poz. 66), że zarzuty prasowe mogą dotyczyć zarówno faktów, jak i ocen. Natomiast kryterium prawdy i fałszu stosować można jedynie co do faktów, a nie co do ocen. Sąd cywilny wdając się w ewentualną kontrolę treści wypowiedzanych ocen - ich fałszywości lub prawdziwości - stawałby się arbitrem wyrażającym poglądy w sferze społecznej, kulturowej, naukowej, a więc swoistym cenzorem. Przez to funkcja dopuszczalnej krytyki prasowej praktycznie uległaby likwidacji, bo jedynie sąd mógłby rozstrzygać o tym, jaki pogląd zasługuje na aprobatę społeczną, a jaki nie. W głosie wyjaśniłem, że „oceny o charakterze krytycznym” mogą podlegać kontroli sądu w sprawach o naruszenie dóbr osobistych, ale w stosunku do nich muszą być zastosowane zupełnie inne kryteria ich oceny. Decydujące znaczenie powinna mieć kontrola z punktu widzenia formy wypowiedzi oraz motywów wygłoszenia danego zarzutu.

W drugiej połowie lat osiemdziesiątych (w latach 1986-1991) pasję naukową realizowałem studiując równoległe z prawem psychologię na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego i uzyskując w 1990 roku wpis na V rok tych studiów. Kierunku tego niestety nie ukończyłem, gdyż w 1991 roku pomyślnie zdałem przed Komisją Okręgowej Rady Adwokackiej w Krakowie w tamtych czasach wyjątkowo trudny egzamin wstępny na aplikację adwokacką i rozpocząłem jej odbywanie. Warto dodać, że w latach 90-tych na aplikację adwokacką dostawało się zaledwie kilku najlepszych kandydatów rocznie, np. w tymże 1991 r. w okręgu Krakowskiej Izby Adwokackiej obejmującym trzy ówczesne województwa tj. krakowskie, nowosądeckie i tarnowskie na aplikację adwokacką przyjęto zaledwie siedem osób, podczas gdy obecnie przyjmowanych jest na aplikację adwokacką, jak i radcowską po kilkaset osób rocznie w danym okręgu. Należyte wykonywanie obowiązków aplikanta adwokackiego i realizowanie wytycznych patronów uniemożliwiło mi dokończenie studiów psychologicznych z powodu braku wystarczającego czasu.

W zakresie badań nad historią Polski XX wieku jestem uczniem Pana prof. dr hab. Grzegorza Ostasza, który był i jest nadal moim opiekunem naukowym, a w latach 2016-2018 pełnił rolę głównego promotora mojej rozprawy doktorskiej, obronionej na początku 2018 roku w Uniwersytecie Rzeszowskim.

Moje zainteresowania badawcze z historii Polski od wielu lat koncentrują się wokół dwóch zasadniczych obszarów, a mianowicie:

- 1) dziejów Armii Krajowej i Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, a zwłaszcza losów żołnierzy i członków tych organizacji wywodzących się z byłego Podokręgu AK Rzeszów oraz
- 2) problematyki przekształceń własnościowych (nacjonalizacji i wywłaszczeń), które miały miejsce w Polsce po zakończeniu drugiej wojny światowej.

Z chwilą zdania egzaminu adwokackiego w 1995 roku aż do rozpoczęcia przewodu doktorskiego zajmowałem się (i zajmuję się nadal) głównie historią przekształceń własnościowych, w tym zwłaszcza nacjonalizacji i wywłaszczeń z lat 1944-1989, które związane były z wprowadzeniem socjalistycznego ustroju społeczno-politycznego, o czym będzie szerzej w drugiej części omówienia osiągnięć naukowych.

4.1. Główne osiągnięcie naukowe w ramach postępowania habilitacyjnego

Jako **główne osiągnięcie naukowe** w ramach postępowania habilitacyjnego pozwalam sobie przedstawić przygotowaną przez mnie **monografię** pod tytułem:

Aż do ofiary mego życia Działalność konspiracyjna Józefa Rzepki „Znicza”, Kraków 2025, wyd. Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas ISBN 978-83-242-4171-2 i wyd. Jak ISBN 978-83-67115-13-1, s. 640

(recenzenci wydawniczy: prof. dr hab. Grzegorz Ostasz, dr hab. Tomasz Balbus, prof. DSW we Wrocławiu, dr hab. Krzysztof Kaczmarski i dr hab. Paweł Korzeniowski, prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego).

4.1.1. Monografia *Aż do ofiary mego życia Działalność konspiracyjna Józefa Rzepki „Znicza”,* Kraków 2025.

[art. 219 ust. 1 pkt 2a ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce]

W swojej działalności naukowej staram się podejmować nowe i wciąż nieznanne wątki działalności niepodległościowej żołnierzy AK i działaczy WiN, przywracać pamięć o licznych postaciach konspiracji, które w dotychczasowych publikacjach naukowych, albo w ogóle nie występowały, albo ich losy były badaczom słabo znane. Temu też zagadnieniu poświęcona jest wymieniona przeze mnie praca habilitacyjna, której istotnym wkładem w rozwój dyscypliny jakim jest wypełnienie występującej w historiografii luki badawczej dotyczącej działalności jednej z czołowych postaci rzeszowskiego AK i zarazem członka ostatniego autentycznego IV Zarządu Głównego Zrzeszenia WiN majora Józefa Rzepki „Znicza”, który w więzieniu mokotowskim został zamordowany w dniu 1 marca 1951 roku wraz ze swoim niespełna miesiąc starszym dowódcą płk. Łukaszem Cieplińskim „Pługiem” (1913-1951) i współpracownikami: płk. Adamem Lazarowiczem „Klamrą” (1902-1951), płk. Mieczysławem Kawalcem „Iza” (1916-1951), kpt. Karolem Chmielem „Gromem” (1911-1951), mjr. Józefem Batorym „Argusem” (1914-1951) i mjr. Franciszkiem Błażejem „Bogusławem” (1907-1951).

Jednym z głównych celów wskazanej pracy było ukazanie skomplikowanych życiorysów wielu zapomnianych bohaterów tamtych czasów oraz przedstawienie nieznanych dotychczas lub jedynie marginalnie wspominanych wydarzeń, w których uczestniczyli, w tym np. sprawy pozyskania (wykradzenia) w 1941 r. z niemieckiego transportu wojskowego map dotyczących planowanego ataku Niemiec na Związek Sowiecki, działalności pierwszego szkoleniowego akowskiego oddziału partyzanckiego krypt. „Sokół” na terenie Inspektoratu AK Rzeszów i podjęcia w drodze głosowania m.in. przez Łukasza Cieplińskiego trudnej decyzji o „likwidacji” dwóch jeńców sowieckich pochwyconych w lesie bratkowickim koło Rzeszowa, legalizacji pobytu żołnierzy AK z Rzeszowszczyzny na terenie Górnego Śląska, czy też działalności wywiadowczej WiN w okresie istnienia IV Zarządu Głównego WiN, a także okoliczności związanych z rozbiciem IV ZG WiN, aresztowaniem jego członków oraz wykorzystywaniem tzw. odpowiedzialności rodzinnej jako metody śledczej stosowanej przez oficerów Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego.

Wskazana rozprawa stanowi niejako kontynuację wcześniejszych badań rozpoczętych jeszcze w trakcie przygotowywania dysertacji doktorskiej, albowiem to właśnie wtedy w kręgu moich zainteresowań znaleźli się żołnierze AK z terenów podrzeszowskiej gminy Świlcza, którzy po zakończeniu wojny działali na terenie Górnego i Dolnego Śląska, a później właściwie na terenie całej Polski w szeregach wywiadu i kontrwywiadu WiN, a to Józef Rzepka „Znicz”, Mieczysław Kawalec „Iza”, Józef Frankiewicz „Marcin”, Józef

Kokoszka „Korab”, Władysław Pałka „Karaś” i wielu innych, których szczegółowe biografie opracowałem i zamieściłem, tak w odrębnych częściach opublikowanych monografii, jak i w setkach przypisów.

Główna monografia kreśli losy Józefa Rzepki „Znicza”, który przez ponad osiem lat walczył i konspirował na rzecz niepodległej Polski. Tytułowy bohater to jeden z pierwszych organizatorów podziemia wojskowego i najbliższych współpracowników legendarnego już płk. Łukasza Ciepłińskiego („Pługa”). Przedwojenny absolwent I Państwowego Gimnazjum w Rzeszowie, potem student prawa Uniwersytetu Warszawskiego, oficer Wojska Polskiego i Armii Krajowej, wyróżniający się nie tylko odwagą, ale też inicjatywą i zmysłem konspiracyjnym. To postać przez dziesięciolecia zapomniana, a z pewnością zasługująca na wnikliwe i kompleksowe opracowanie. W pracy tej starałem się przedstawić jego biografię na szerokim tle społecznym i historycznym z nieznaną dotychczas perspektywą, która pozwoliłaby lepiej zrozumieć charakter, motywy i życiowe wybory głównego bohatera.

Monografia składa się z czterech części oraz Aneksu. Są to kolejno:

Część I. Dzieciństwo i młodość (1913-1939); Część II. Żołnierz Polski Podziemnej (1939-1945); Część III. W walce o wolną i niepodległą Polskę; Część IV. Rozbicie IV Zarządu Głównego WiN (październik 1947-luty 1948). Zbrodnie sądowe. Epilog oraz Aneks.

Publikację otwiera *Wstęp* zawierający charakterystykę literatury przedmiotu, opis wykorzystywanej w pracy metody badawczej (s.11) oraz wskazanie licznych archiwów i instytucji, w których zdołałem przeprowadzić na tyle wnikliwą, na ile się tylko dało, kwerendę ich zasobów w poszukiwaniu źródeł i informacji dotyczących głównego bohatera monografii oraz innych osób, z którymi w swojej działalności współpracował. Kwerenda ta objęła między innymi Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Archiwum Państwowe w Katowicach, Archiwum Narodowe w Krakowie, oddziały Instytutu Pamięci Narodowej (rzeszowski, krakowski, katowicki, wrocławski i szczeciński), a także zasób akt centrali IPN w Warszawie, Archiwum Uniwersytetu Warszawskiego, Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Archiwum Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Państwowe Archiwum Obwodu Lwowskiego we Lwowie, Centralne Archiwum Wojskowe - Wojskowe Biuro Historyczne, Cyfrowe Archiwum Narodowe i Studium Polski Podziemnej w Londynie, a także liczne urzędy stanu cywilnego. Ostatecznie udało mi się pozyskać dokumenty nie tylko ze wskazanych instytucji państwowych, ale także z prywatnych zasobów archiwalnych Grzegorza Ostasza, Artura Szarego, Tomasza Balbusa i

innych osób z rodziny głównego bohatera: Danuty Książek, Haliny Urban-Sarapuk, Katarzyny Pagacz czy Jerzego Radlińskiego (*vel* Barana). W pracy wykorzystano też literaturę przedmiotu, w tym zapisy pamiętników i wspomnień byłych konspiratorów.

Układ pracy ma charakter typowy dla tego typu opracowań, czyli chronologiczno-problemowy i zasadniczo obejmuje okres życia głównego bohatera, czyli lata 1913-1951. Jedynie w końcowej części pracy w *Epilogu* wykroczone poza wskazane ramy czasowe, a to w celu skrótowego przedstawienia orzeczenia Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego z dnia 17 września 1992 roku unieważniającego skazujący Łukasza Cieplińskiego i jego podkomendnych na karę śmierci wyrok byłego Wojskowego Sądu Rejonowego z 14 października 1950 r. oraz różnych form uczczenia i upamiętnienia postaci „Znicza” w III RP.

W poszczególnych częściach (podzielonych na rozdziały i podrozdziały) zostały przedstawione wyraźnie zarysowane koleje życia i działalności Józefa Rzepki. *Część pierwsza* obejmuje okres dzieciństwa i młodości aż do wybuchu drugiej wojny światowej. Szczególnie interesujący wydaje się być czas pobierania nauki w I Państwowym Gimnazjum w Rzeszowie, które okazało się być „kuźnią” wielu późniejszych utrzymujących ze sobą kontakt organizacyjny konspiratorów i działaczy niepodległościowych (zob. Tabela nr 2 oraz Tabela nr 4 dotycząca uczniów „konkurującego” II Gimnazjum w Rzeszowie). Dla wielu zaskoczeniem może być nieznaną dotychczas badaczom sympatia młodego Józefa Rzepki dla ruchu komunistycznego i jego aktywność w ramach Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej (KZMP), z powodu której to działalności zmuszony był czasowo zrezygnować z dokończenia nauki gimnazjalnej. Powiązania Rzepki z innymi działającymi w KZMP uczniami Gimnazjum z powodu braków odpowiednich źródeł nie zostały nigdy w sposób nie budzący wątpliwości potwierdzone. Wynikają jedynie z zeznań samego Rzepki i jego kolegi z czasów szkolnych Leona Grendysa. Niemniej jednak poszlaki (w tym opóźnienie o rok zdawania matury i późniejsze znajomości Rzepki wśród działaczy komunistycznych np. z rówieśnikiem Teofilem Witkiem) zdają się wskazywać, że mogło być tak, jak obaj to opisywali w zeznaniach złożonych przed bezpieczeństwem.

Część druga dotyczy okresu okupacji niemieckiej i służby Józefa Rzepki w konspiracji wojskowej. W trakcie przygotowywania monografii udało się dotrzeć do licznych zeznań i dokumentów, z których wynika, że „Znicz” był jednym z pierwszych organizatorów podziemia wojskowego na Rzeszowszczyźnie i właściwie od początku współpracował z

Łukaszem Cieplińskim, z którym wielokrotnie spotykał się w rodzinnych Bratkowicach, na plebanii u ks. Michała Sternala („Morskiego”), a później od maja 1943 roku został jego adiutantem w sztabie Inspektoratu AK Rzeszów. W tej części przedstawiono bliżej nieznaną okoliczność pozyskania niemieckich map związanych z inwazją na Związek Sowiecki w 1941 r. (s. 76-81). Wcześniej w literaturze pojawiały się jedynie luźne hipotezy na ten temat. Starałem się zweryfikować różne relacje na temat tego wydarzenia i dzięki temu udało się ustalić nieznanych wcześniej jego uczestników m.in. Mariana Rogalę i nauczyciela Stanisława Sitko oraz najbardziej prawdopodobną jego wersję łączącą w całość relacje osób z różnych komórek organizacyjnych AK.

W opisie działalności konspiracyjnej Rzepki i Cieplińskiego ważne miejsce zajmuje też nieopisywana w literaturze przedmiotu sprawa zabójstwa w dniu 28 czerwca 1943 roku przez partyzantów pierwszego szkoleniowego oddziału o kryptonimie „Sokół” (dowodzonego przez kpt. Józefa Lutaka) dwóch pojmanych w lesie koło Bratkowic jeńców sowieckich (s. 101-110). Jest to tym ważniejsza kwestia, że decyzję o „likwidacji” jeńców wbrew znanej oficerom AK konwencji genewskiej „o humanitarnym traktowaniu jeńców wojennych” podjęto większością głosów oficerów po uprzedniej ich naradzie i to w obecności komendanta Rzeszowskiego Inspektoratu AK Łukasza Cieplińskiego, ale wbrew stanowisku Józefa Rzepki. Zwrócono przy tym uwagę, że zdarzenie to miało miejsce zaledwie dwa miesiące po odkryciu masowych grobów w Katyniu, a kilku szkolących się partyzantów AK (m.in. Jakub Żyła „Nowina” i NN „Pruch”) zdecydowało się z tego prawdopodobnie powodu opuścić ten oddział, narażając się tym samym na swoistą „infamię” środowiskową

Zasadniczy fragment narracji stanowi *Część trzecia* pt. „*W walce o wolną i niepodległą Polskę*” obejmująca działalność o charakterze niepodległościowo-antykomunistycznym w okresie tzw. drugiej konspiracji od jesieni 1944 roku do stycznia 1948 roku. To czas po wkroczeniu Armii Czerwonej, gdy byłym żołnierzom AK przyszło funkcjonować w zmienionej znacznie rzeczywistości, w dużo trudniejszych warunkach i w zasadzie z iluzorycznymi szansami na sukces. Przez wielu prześladowanych w tym czasie okupacja niemiecka traktowana była, przy całym ogromie swych zbrodni, jako łagodniejsza od władzy i okupacji sowieckiej. To także wspólna działalność Rzepki i Andrzeja Brydaka, dotychczas bliżej nieznaną historykom, w ramach Biura Politycznego Podokręgu AK Rzeszów. Z problematyką tą związany był obszerny opis nieudanej próby uwolnienia osadzonych na Zamku Lubomirskich w Rzeszowie akowców w nocy z 7/8 października 1944 roku, a także „akcji ujawnieniowej” płk. Kazimierza Putka, która doprowadziła do

chaosu organizacyjnego i rozbicia środowiska żołnierzy Armii Krajowej. Część żołnierzy podjęła wtedy próbę ułożenia sobie życia w nowej rzeczywistości, a inni, w tym, Józef Rzepka postanowili kontynuować z narażeniem siebie i rodziny działalność konspiracyjną w ramach nowych organizacji niepodległościowych o zasięgu ogólnokrajowym. Z tych też przyczyn wydarzenia zaistniałe po rozwiązaniu Armii Krajowej (19 stycznia 1945 r.) przedstawiono w szerszym kontekście polityczno-społecznym, zwłaszcza na obszarze Górnego Śląska, gdzie Józef Rzepka zamieszkał w 1945 roku, podobnie jak inni oficerowie Ciepłińskiego. W tym fragmencie pracy starałem się pokazać niepewność, chaos, brak jasnej wizji dalszych działań oraz wszechobecny strach przed schwytaniem przez organy bezpieczeństwa, dając tym samym czytelnikom możliwość zrozumienia atmosfery pierwszych powojennych miesięcy. Czas ten podzielono na dwie zasadnicze części, a mianowicie okres katowicki (marzec 1945-sierpień 1946) oraz okres zabrzański (sierpień 1946-styczeń 1948). Pierwszy z nich niezwykle istotny dla Rzepki. To wtedy właśnie wziął ślub (31 grudnia 1945 r.) i zamieszkał razem z żoną i teściową. Jednocześnie, to czas poszukiwania miejsca dla siebie w tworzących się strukturach podziemia niepodległościowego. Dylemat, czy związać się z grupą wojskowych kierowaną przez płk. Franciszka Faixa-Bystrzańskiego („Turni”), czy pozostać wiernym znacznie bardziej radykalnemu Ciepłińskiemu. To także czas po utworzeniu rządu tymczasowego z udziałem Stanisława Mikołajczyka z PSL jako wicepremiera (28 czerwca 1945 r.) i ogłoszeniu tzw. amnestii „sierpniowej”, a tym samym okazja do ujawnienia się z działalności z AK, z czego zresztą, za namową oficerów z grupy „Turni” i wskutek apelu płk. Jana Mazurkiewicza („Radosława”) Rzepka skorzystał we wrześniu 1945 roku wraz z zaprzyjaźnionymi z nim akowcami: Władysławem Pałąką i Józefem Kokoszką oraz Józefem Lisem, Henrykiem Urbanem i Leszkiem Solarskim (zob. s. 217-219). Z drugiej strony, to także okres tajnej działalności „Znicza” i przeciwdziałania akcji ujawnieniowej „Zwornego”, w tym spotkania z Ciepłińskim i Kazimierzem Zakrzewskim („Lipieniem”), próba tworzenia organizacji „NIE” i DSZ. To przede wszystkim czas ucieczki z Rzeszowszczyzny zdekonspirowanych i zagrożonych aresztowaniem żołnierzy AK, a po stronie Rzepki kierowanie trudną akcją legalizacji pobytu tych osób na Górnym Śląsku. W tym czasie, dzięki współpracy ze swoimi podkomendnymi jeszcze z placówki AK „Grab” (Bratkowice) prawnikami Józefem Kokoszką i Władysławem Pałąką udało się Rzepce znaleźć pracę w śląskich strukturach Tymczasowego Zarządu Państwowego (TZP) dla kilkudziesięciu oficerów i podoficerów Inspektoratu AK Rzeszów.

To na bazie tychże zalegalizowanych osób następnie, już w okresie zabrzańskim, udało się Rzepce utworzyć sprawnie działającą sieć wywiadu politycznego i gospodarczego WiN o krypt. „Filia II”, a później „Sonda”.

Okres zabrzański, to także czas zajścia w ciążę żony Rzepki – Zofii z d. Baumberger i narodzin w dniu 28 lutego 1948 r. (miesiąc po aresztowaniu ojca) córeczki Anny. Przede wszystkim to jednak tajna działalność niepodległościowa w ramach nowoutworzonej organizacji „Wolność i Niezawisłość”, a od chwili przejścia prezesury tej organizacji przez Łukasza Cieplińskiego w strukturach IV Zarządu Głównego WiN.

Część czwarta dotyczy najtrudniejszego, ale stosunkowo bardzo krótkiego okresu życia głównego bohatera. Przedstawia bliżej nieznaną okoliczność rozbicia IV Zarządu Głównego WiN przez „specjalistów” z Departamentu III Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, a więc aresztowania działaczy WiN najpierw ze struktur regionalnych z południowej części Polski (krakowskich, śląskich i dolnośląskich). Staralem się pokazać jak i dlaczego stosunkowo łatwo doszło do namierzenia i następnie aresztowania członków IV ZG WiN. W tej części niezwykle interesujące są informacje dotyczące podjęcia przez Łukasza Cieplińskiego i jego zastępcę Adama Lazarowicza swoistej „gry” z policją polityczną, która miała doprowadzić do zaniechania dalszych aresztowań szeregowych działaczy WiN i łagodnego potraktowania działaczy IV ZG WiN w zamian za ujawnienie struktur organizacji „od góry”. Mowa tu o „cichej umowie” (podobnej do tej jaką zimą 1944 obiecano płk. Kazimierzowi Putkowi „Zwornemu”, aresztowanemu przez kontrwywiad Armii Czerwonej komendantowi Podokręgu AK Rzeszów), którą miał zawrzeć Ciepliński kilka dni po aresztowaniu, czyli na przełomie listopada i grudnia 1947 roku z jednym z dyrektorów Departamentu III MBP (najprawdopodobniej płk Józefem Czaplickim lub płk. Janem Tatajem), a po nim w podobny „układ” wszedł jego zastępca Adam Lazarowicz .

W tej właśnie części przedstawiono też w jaki sposób doszło do „rozpracowania” przez UB osoby Józefa Rzepki, jego zatrzymania (w dniu 25 stycznia 1948 r.), a następnie aresztowania (w dniach 15-18 lutego 1948 r.) członków kierowanej przez niego sieci wywiadu politycznego i gospodarczego WiN o krypt. „Filia II”, „Sonda”. Opisano także przebieg okrutnego śledztwa, jakiemu poddani zostali członkowie ostatniego autentycznego Zarządu Głównego WiN, a następnie pokazowego procesu sądowego (na tle wcześniejszych procesów członków I, II i III ZG WiN), który miał miejsce w dniach 6-14 października 1950 roku przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Warszawie.

Swoistą klamrą zamykającą fascynujący życiorys Józefa Rzepki, stanowi opis jego pobytu w celi śmierci i męczeńskiej śmierci w dniu 1 marca 1951 roku.

Całość pracy kończy *Epilog*, w którym przedstawiono orzeczenie sądu wolnej Polski o rehabilitacji kierownictwa IV ZG WiN unieważniające wydane wobec nich przez WSR w Warszawie w dniu z 14 października 1950 r. wyroki śmierci, a także opisano w jaki sposób władze państwowe i samorządowe III RP czczą i upamięniają tego wybitnego Polaka.

Całość wydawnictwa uzupełniają dane, dokumenty i zdjęcia szczegółowo zebrane i opisane w *Aneksie*, który obejmuje: *Biogramy*, odrębnie 46 konspiratorów i działaczy niepodległościowych oraz 18 funkcjonariuszy aparatu opresji; *Zestawienie (tabelę) powojennych aresztowań* dokonanych w okresie od 18 sierpnia 1944 r. do 12 maja 1956 roku w stosunku do 167 opisywanych w pracy konspiratorów; niepublikowane i cenne poznawczo *trzy referaty polityczne* z lat 1944-1946 autorstwa Józefa Rzepki (*Odrodzenie moralne; Kwestia niemiecka i Ziemie odzyskane*); a także *Wykaz skrótów, Wykaz kryptonimów* stosowanych w korespondencji wewnątrzorganizacyjnej WiN oraz kryptonimów numerycznych i literowych używanych w Podokręgu AK Rzeszów; dodatkowe *Ilustracje, Spis ilustracji* (286 pozycji), *Spis tabel* (11 pozycji); obszerną *Bibliografię; Indeks miejscowości*, a całość kończy *Indeks osób* (1347 pozycji) oraz *Indeks pseudonimów* (877 pozycji). Warto odnotować, że w publikacji tej zamieszczono 808 szczegółowych przypisów wyjaśniających, odsyłających i polemicznych pozwalających utrzymać główną narrację bez zaburzania jej wątkami pobocznymi, a także wstawiono bezpośrednio do tekstu bogaty materiał ilustracyjny.

4.1.2. Cykl czterech powiązanych tematycznie artykułów

[art. 219 ust. 1 pkt 2b ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce]

Z uwagi na znowelizowaną treść art. 219 ust. 1 pkt 2a i 2b ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dotychczasową alternatywę rozłączną posługującą się spójnikiem „albo” zastąpiono alternatywą nierozłączną poprzez użycie spójnika „lub”) dopuszczającą dodatkowe wskazania także cyklu artykułów dodatkowo jako **zasadnicze osiągnięcie naukowe** w ramach postępowania habilitacyjnego pozwalałam sobie wskazać **cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych po uzyskaniu tytułu doktora nauk humanistycznych w recenzowanych i uznanych czasopismach**, a poświęconych zagadnieniu działalności

niepodległościowej żołnierzy AK i działaczy Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, zwłaszcza z IV Zarządu Głównego WiN pochodzących z Rzeszowszczyzny (byłego Podokręgu AK Rzeszów) Są to chronologicznie następujące cztery pozycje:

- 1) *Niepodległościowa działalność Józefa Frankiewicza a sprawa jego werbunku przez Jana Wołkova - brakująca część wspomnień*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2018, nr 48, s. 57-74,
- 2) *Tymczasowy Zarząd Państwowy jako ośrodek legalizacji pobytu żołnierzy konspiracji niepodległościowej z Podokręgu AK Rzeszów na terenie Górnego Śląska*, „UR Journal of Humanities and Social Sciences” 2022, nr 1 (22), s.122-152;
- 3) *„Sokół” – pierwszy partyzancki oddział szkoleniowy Rzeszowskiego Inspektoratu AK*, „Prace Historyczno-Archiwalne” 2024, nr 34, s. 115-136;
- 4) *Odpowiedzialność rodzinna jako metoda śledcza funkcjonariuszy Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego na przykładzie sprawy Łukasza Cieplińskiego. Próba rekonstrukcji i klasyfikacji zagadnienia*, „UR Journal of Humanities and Social Sciences” 2025, nr 2 (35), s.32-62;

Ponadto w zakresie moich głównych zainteresowań naukowych znajdują się zagadnienia związane z kwestią bezprawnej nacjonalizacji mienia w powojennej Polsce, o czym szerzej w dalszej części referatu oraz ostatnio problematyka dotycząca historii sportu, a zwłaszcza historii stosunkowo niszowej i mniej znanej dyscypliny sportowej jaką są „biegi na orientację”.

1. *Niepodległościowa działalność Józefa Frankiewicza a sprawa jego werbunku przez Jana Wołkova – brakująca część wspomnień*

Przechodząc do przedstawienia cyklu artykułów powiązanych tematycznie między sobą oraz z główną monografią wskazuję, że pierwszy z nich dotyczący głównego obszaru badawczego pt. *Niepodległościowa działalność Józefa Frankiewicza a sprawa jego werbunku przez Jana Wołkova – brakująca część wspomnień* (s. 57-74) ukazał się po obronie pracy doktorskiej w rzeczywistości w 2019 roku, chociaż okładka numeru 48 czasopisma „Zeszytów Historycznych WiN-u” wskazuje jakoby był to numer z grudnia 2018 roku.

W artykule tym po raz pierwszy przedstawiono sylwetkę jednej z ważniejszych postaci rzeszowskiej konspiracji por./kpt. Józefa Frankiewicza („Marcina”, „Wapienia”, „Sanowskiego”), wieloletniego dowódcy placówki AK „Świerk” (Świlcza-Trzciana), komendanta Obwodu DSZ Rzeszów, kierownika Rady WiN Rzeszów, a później kierownika Rady WiN Kolbuszowa. W szczególności, po wykonaniu bardzo szczegółowej analizy różnych źródeł archiwalnych ustalono liczne nieścisłości w publikowanych wcześniej przez jego podkomendnych biogramach. W trakcie badań udało się ustalić, że Józef Frankiewicz po opuszczeniu Rzeszowszczyzny utrzymywał kontakt z Mieczysławem Kawalcem (Żbikiem”, „Izą”), szefem sieci wywiadu WiN oraz po aresztowaniu Łukasza Cieplińskiego p.o. prezesa IV ZG WiN. Ustalono, że w maju 1947 r. został wciągnięty do ogólnopolskiej sieci informacyjnej WiN o krypt. „Instytut Bakteriologiczny” przyjmując pseudonim „Sanowski” kierując wydzieloną komórką wywiadowczą o krypt. „Liceum Gospodarcze”. Nadto, sam Frankiewicz, jak i jego koledzy z trzciańskiej placówki utrzymywali, że z działalności w AK ujawnił się dopiero w 1954 roku, podczas gdy z odtajnionych dokumentów UB wynika, że uczynił to już 6 listopada 1948 r., a co ważniejsze jeszcze wcześniej został zwerbowany do współpracy z UB przez jednego z czołowych oficerów Departamentu III MBP mjr. Jana Wołkowa (1916-1999), zajmującego się rozbiem IV ZG WiN. Jako informator MBP posługiwał się pseudonimem „Stasiek” i odbył co najmniej kilka spotkań z Wołkowem. Dzięki tej współpracy aresztowani zostali m.in. Władysław Gaba *vel* Swoboda („Nartyszewski”) i Franciszek Czajak-Rudnicki („Maczuga”). Artykuł stanowi „brakującą” część opublikowanych w 1986 roku wspomnień tego zasłużonego w okresie okupacji niemieckiej oficera AK (pośmiertnie wydano je jeszcze raz w formie maszynopisu w 1998 r.), dotyczącą jego działalności po wkroczeniu w sierpniu 1944 roku do Rzeszowa żołnierzy Armii Czerwonej. Dokonując oceny postawy „Marcina” w pierwszej powojennej dekadzie wzięto pod uwagę, że w okresie, gdy był werbowany do współpracy z MBP w areszcie od 3 stycznia 1947 r. przebywał jego młodszy brat Michał Frankiewicz „Kaczor”, który dodatkowo nieprawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie skazany został na 12 lat więzienia. Być może, dzięki nawiązaniu współpracy z aparatem bezpieczeństwa publicznego udało się na skutek wyroku Sądu Najwyższego doprowadzić do zwolnienia w dniu 18 września 1948 r. „Kaczora” z więzienia. Publikacja ta, ukazała różne oblicza „Marcina” w całej złożoności ówczesnych czasów. Zarazem obaliła funkcjonujące w przestrzeni publicznej zakłamanie dotyczące losów tej wyjątkowo ważnej postaci historycznej.

2. Tymczasowy Zarząd Państwowy jako ośrodek legalizacji pobytu żołnierzy konspiracji niepodległościowej z Podokręgu AK Rzeszów na terenie Górnego Śląska

Kolejną publikacją nawiązującą do zagadnień związanych z działalnością AK i WIN był opublikowany w 2022 roku w czasopiśmie „*UR Journal of Humanities and Social Sciences*” [nr 1 (22), s. 122-152] artykuł pt. ***Tymczasowy Zarząd Państwowy jako ośrodek legalizacji pobytu żołnierzy konspiracji niepodległościowej z Podokręgu AK Rzeszów na terenie Górnego Śląska.***

Jest to dotychczas jedyny artykuł opisujący genezę powstania oraz funkcjonowania na terenie byłego województwa śląsko-dąbrowskiego instytucji zajmujących się zabezpieczeniem mienia przejętego po drugiej wojnie światowej po państwie niemieckim lub pozostawionego przez opuszczających te tereny Niemców, a także majątku wciąż nieobjętego, a należącego do Polaków, którzy albo zaginęli w czasie wojny, ale jeszcze nie powrócili po jej zakończeniu. Przedstawiono w nim pierwowzór tego organu jakim był utworzony w 1919 r. i kierowany przez prezesa Władysława Grabskiego Główny Urząd Likwidacyjny (GUL). Moje ustalenia w oparciu o szeroką kwerendę archiwalną w AP w Katowicach, wskazują, że jeszcze bez istnienia odpowiedniej regulacji prawnej, ówczesny wojewoda śląsko-dąbrowski gen. Aleksander Zawadzki już w lutym 1945 r. utworzył Specjalną Komisję Likwidacyjno-Kontrolną przy Urzędzie Wojewódzkim, którą w drugiej połowie 1945 r. po uprzednim utworzeniu Głównego Urzędu Tymczasowego Zarządu Państwowego (GU TZP), przekształcono w oddział wojewódzki TZP. Na jego czele stanęli dwaj byli żołnierze wywiadu i kontrwywiadu Inspektoratu AK Rzeszów, obaj absolwenci Wydziału Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie: Józef Kokoszka (1914-1994) i Władysław Pałka (1912-2012). To przy ich wydatnym udziale Łukasz Ciepliński zorganizował dobrze działające struktury legalizujące pobyt kadry dowódczej rzeszowskiego AK na terenie Górnego Śląska. Odpowiedzialnym za bezpieczny przebieg akcji przerzutowej byli odpowiednio, na terenie Rzeszowa mjr Adam Lazarowicz („Klamra”), a od marca 1945 r. na terenie Katowic kpt. Józef Rzepka („Znicz”), a po nim w drugiej połowie tego roku kpt. Ludwik Kubik („Alfred”), podobnie jak Rzepka także adiutant Cieplińskiego. Rzeszowscy konspiratorzy znaleźli zatrudnienie na stanowiskach kierowniczych w licznych ekspozyturach śląskiego oddziału wojewódzkiego TZP, w tym m.in. w Zabrze, Bytomiu, Rybniku, Raciborzu, Strzelcach, Koźlu, Bielsku i Cieszynie. Akcja przerzutowa przebiegła wyjątkowo sprawnie. Z tak przerzuczonych byłych żołnierzy

podziemia wojskowego powstała dobrze działająca struktura wywiadu WiN, która funkcjonowała aż do czasu rozbitcia IV ZG WiN. Sprzyjały temu istniejące między nimi więzi pokrewieństwa, pochodzenia, wykształcenia, czy też wspólnej służby wojskowej lub w Armii Krajowej. Był to duży atut tej grupy, ale z drugiej strony tego typu znajomości groziły zbyt łatwym jej rozpracowaniem w przypadku wpadki którejkolwiek z tych osób. Zresztą tak też się stało, albowiem większość z nich w latach 1947-1950 została aresztowana i skazana na długoletnie więzienia. Informacje pozyskane w trakcie przygotowywania artykułu wykorzystano później w jednym z podrozdziałów monografii o Józefie Rzepce dotyczącym katowickiego okresu w życiorysie „Znicza”.

3. **„Sokół” – pierwszy partyzancki oddział szkoleniowy Rzeszowskiego Inspektoratu AK**

W 2024 roku w tomie XXXVI „*Prac Historyczno-Archiwalnych*” (s. 115-136) ukazał się kolejny artykuł pt. **„Sokół” – pierwszy partyzancki oddział szkoleniowy Rzeszowskiego Inspektoratu AK**. Przedstawiono w nim realia powstania i funkcjonowania pierwszego szkoleniowego oddziału partyzanckiego („OP”) Inspektoratu AK Rzeszów o krypt. „Sokół”, którego nazwa pochodziła od pseudonimu jego dowódcy kpt. Józefa Lutaka („Sokoła”). Rozkaz o utworzeniu oddziału wydał kpt. Łukasz Ciepliński na początku czerwca 1943 r. Oddział składać się miał z czterech grup. Po dziesięciu żołnierzy zmobilizowały komórka wywiadowczo-dywersyjna o krypt. „Ruch”, Obwód AK „Rozbratel” (Rzeszów) i Obwód AK „Deser”(Dębica) oraz pięciu żołnierzy Obwód AK „Kefir” (Kolbuszowa). Razem z dowódcą i jego zastępcą ppor. Zdzisławem Wójcikiem („Cyranem”) w szkoleniu uczestniczyć miało łącznie 37 uzbrojonych ludzi. W trakcie badań udało się odszyfrować niektóre pseudonimy i tym, samym ustalić personalia większości z uczestniczących w szkoleniu partyzantów. Oddział działał zaledwie dziesięć dni od 24 czerwca do 3 lipca 1943 r. W okresie tym przebył piechotą 153 km. Szlak bojowy oddziału rozpoczął się w lesie Przedmieście Czudeckie i wiódł poprzez Brzeźnik, Olchową, lasy bratkowickie, Budy Głogowskie, Zaczernie, Trzebownisko, las Słocina-Czekaj, Zalesie, Matysówkę, Kielnarową i dalej przez las Rzecznik k. Błazowej aż do lasu Sołonka, gdzie został rozformowany. W trakcie swego oddział dokonał likwidacji podejrzewanej o współpracę z Niemcami Walerie Dolińskiej, żony dzierżawcy majątku Olchowa, a w lesie bratkowickim rozstrzelania podejrzanych o szpiegostwo dwóch oficerów Armii Czerwonej. Wyrok nad jeńcami zapadł „kolegialnie” w obecności kpt. Łukasza Cieplińskiego i po jawnym głosowaniu obecnych na inspekcji oficerów sztabu Inspektoratu AK Rzeszów.

Doświadczenie zdobyte podczas marszu „Sokoła” pozwoliło na utworzenie w kwietniu 1944 r. stałych jednostek partyzanckich, tj. oddziałów o kryptonimach „Rakieta” i „Dzwon”. Pierwszy wystawiony został przez rzeszowski Obwód, a drugi przez dębicki Obwód AK. Z kolei z połączenia obu w lipcu 1944 r. powstał OP „San”, operujący na terenach objętych działaniami UPA. W ramach przygotowań do akcji „Burza” pod koniec czerwca 1944 r. na rozkaz komendanta Podokręgu AK Rzeszów płk. Kazimierza Putka „Zwornego” uformowano jeszcze jeden akowski oddział partyzancki krypt. „Kółeczko”, którego dowódcą ponownie został kpt. Józef Lutak.

4. *Odpowiedzialność rodzinna jako metoda śledcza funkcjonariuszy Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego na przykładzie sprawy Łukasza Cieplińskiego. Próba rekonstrukcji i klasyfikacji zagadnienia*

Wreszcie jako ostatni z cyklu powiązanych tematycznie artykułów ukazał się w 2025 roku w tomie 35 czasopiśmie Uniwersytetu Rzeszowskiego „*UR Journal of Humanities and Social Sciences*” 2025, nr 2 (35), s. 32-62 pt. ***Odpowiedzialność rodzinna jako metoda śledcza funkcjonariuszy Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego na przykładzie sprawy Łukasza Cieplińskiego. Próba rekonstrukcji i klasyfikacji zagadnienia.***

Tekst ten wprowadza do obiegu informacje dotąd zupełnie nieznanne, albowiem przedstawia zjawisko wykorzystywania przez funkcjonariuszy byłego Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego tzw. rozszerzonej odpowiedzialności rodzinnej jako formy szantażu i zarazem metody śledczej. W celu egzemplifikacji tego zjawiska w artykule posłużono się przykładami rodzin działaczy WiN, w tym Łukasza Cieplińskiego oraz jego siostry i żony, Adama Lazarowicza i jego syna, Ludwika Marszałka „Zbroi” i jego żony, Zbigniewa Bernatowicza „Zdzicha” i jego siostry, Józefa Frankiewicza („Marcina”) i jego brata, czy też Konrada Dybowskiego „Zeta” i jego ojca. Metodę odpowiedzialności rodzinnej ukazano w szerszym kontekście jako odmianę odpowiedzialności zbiorowej stosowanej zarówno przez policję polityczną nazistowskich Niemiec, jak i bolszewickiej Rosji (Związku Sowieckiego). Jest to pierwsza i unikatowa publikacja ukazująca jak w toku stalinowskich śledztw wymuszano na świadkach i podejrzanych oczekiwane przez bezpiekę zeznania w zamian za wolność niewinnych członków najbliższej rodziny przesłuchiwanego. W trakcie badań nad tym zjawiskiem wykorzystano szeroką bazę źródłową i zastosowano różne metody wnioskowania (metodę porównawczą, wnioskowania z milczenia źródeł, czy też *per analogiam*, dedukcję). Poza *casusem* Zbigniewa Bernatowicza, gdzie jeden z oficerów

śledczych MBP mjr Jan Wołkow wprost opisał w jednym ze swoich meldunków do przełożonych jak wykorzystano aresztowanie jego siostry, w pozostałych przypadkach hipotezy oparte zostały głównie na poszlakach, albowiem wobec kierownictwa WiN stosowano podobny *modus operandi*. Praca ta stanowi wartościowe uzupełnienie wydanej niedawno (w 2025 roku) biografii Łukasza Cieplińskiego autorstwa Zbigniewa K. Wójcika, w której temat ten całkowicie pominięto, gdyż prawdopodobnie nie był znany jej autorowi. Mimo, że temat represji ze strony komunistycznych organów bezpieczeństwa posiada obszerną literaturę, to jednak poruszony w artykule problem ma charakter oryginalny i nowatorski, nigdy w ten sposób nie był przedstawiany. Żadna z wcześniejszych publikacji nie ujmowała problematyki wykorzystywania odpowiedzialności rodzinnej jako stosowanej z pełną premedytacją metody śledczej MBP, zwłaszcza w kontekście rodzin członków IV Zarządu Głównego WiN, w tym rodzin Łukasza Cieplińskiego, Adama Lazarowicza, Ludwika Marszałka, czy też Zbigniewa Bernatowicza.

4.2. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowych

W moim dorobku naukowym mam także **trzy** dodatkowe **monografie** (2019, 2020, 2021), nie licząc tej z 2025 roku przedstawionej do oceny komisji habilitacyjnej, jako główne osiągnięcie naukowe.

4.2.1 Monografia z 2019 roku

Jako pierwsza ukazała się książka pt. *Bojówki dywersyjne na terenie podrzeszowskich placówek AK „Świerk” i „Grab” w gminie Świlcza 1943-1947*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego i Wydawnictwo Jak, Kraków 2019 (658 stron), która jest poprawioną i znacznie uzupełnioną wersją mojej rozprawy doktorskiej.

Badania zostały przeprowadzone na szerokim materiale źródłowym pozyskanym w trakcie rozległej kwerendy w licznych archiwach państwowych, szkolnych i prywatnych, pozyskanych także ze zbiorów prywatnych. Bazę źródłową pracy, oprócz opublikowanych już zbiorów dokumentów uzupełniły niepublikowane wspomnienia i relacje (25 pozycji) oraz prasa konspiracyjna (23 tytuły). W trakcie badań skorzystano z różnych metod. Przede wszystkim zastosowano metodę opisową, posiłkując się metodą genetyczną, a przy ustalaniu

związków przyczynowych o bardziej złożonym charakterze metodą porównawczą. Celem tej pracy było odtworzenie historii funkcjonowania zbrojnych formacji niepodległościowych działających na terenie jednej z podrzeszowskich gmin – gminy Świlcza, na obszarze której działały dwie placówki ZWZ-AK – Świlcza (Trzciana) krypt. „Świerk” oraz Głogów Małopolski (Bratkowice) krypt. „Grab”, głównie w ostatnim roku funkcjonowania Armii Krajowej, a także w skomplikowanym i dramatycznym okresie powojennej tzw. drugiej konspiracji niepodległościowej.

Pracę podzielono na dwie części, z których pierwsza stanowi zasadniczą część narracji merytorycznej (338 stron), a druga ma charakter uzupełniający i obejmuje w sumie dwanaście aneksów.

Część pierwsza składa się siedmiu skorelowanych ze sobą i stanowiących ciąg chronologiczny rozdziałów oraz zakończenia. Rozdział pierwszy dotyczy okresu okupacji niemieckiej i obejmuje swoim czasokresem także akcję „Burza”. W kolejnych podrozdziałach zarysowano strukturę rzeszowskiej konspiracji wojskowej oraz przedstawiono początki tworzenia placówek ZWZ-AK działających na terenie przedwojennej gminy Świlcza. Część tego rozdziału poświęcono działalności ruchu ludowego (w tym oddziałów Batalionów Chłopskich i Ludowej Straży Bezpieczeństwa) i nieudanej akcji scaleniowej oraz działalności podziemia komunistycznego (w tym gwardyjskiej grupy wypadkowej o krypt. „Iskra”). W kolejnym podrozdziale omówiono działalność Kedywu w Obwodzie AK Rzeszów, funkcjonowanie sądownictwa Podziemnego Państwa Polskiego oraz opisano działalność kilku bojówek dywersyjnych: trzciańską dowodzoną przez Tadeusza Dziedzica („Gruszę”), przybyszowską kierowaną przez Józefa Gutkowskiego („Kanię II”) oraz głogowską pchor. Pawłowskiego („Zawiszy”) i Franciszka Nycza („Banity”), w tym akcje likwidacyjne dokonane w Świlczy (przez oddział specjalny LSB) i Przybyszówce (bojówkę dywersyjną AK).

W rozdziale drugim przedstawiono sytuację zaistniałą w Rzeszowie i najbliższej okolicy po wkroczeniu w sierpniu 1944 roku wojsk sowieckich oraz ukazano początki konspiracji antykomunistycznej na tym terenie, w tym dramaturgię okresu tuż powojennego. To właśnie w tym rozdziale opisano działalność byłego dowódcy placówki AK „Świerk” por. Józefa Frankiewicza („Marcina”) w ramach tzw. drugiej konspiracji, a przede wszystkim zaprezentowano okoliczności niewyjaśnionego wciąż zabójstwa w Wielkanoc 1945 roku zastępcy dowódcy placówki AK Świlcza-Trzciana pchor. Józefa Koryła („Piły”).

W trzecim rozdziale po omówienie kontrowersji związanych z orzekaniem i wykonywaniem kary śmierci przez żołnierzy AK przedstawiono działalność oddziału dyspozycyjnego Inspektoratu AK Rzeszów dowodzonego przez Stanisława Panka („Gila”), późniejszego rektora AWF w Krakowie, a także ukazano działalność oddziału dywersyjnego „Straży” DSZ/WiN, którym dowodził najpierw Wiktor Błażowski („Orlik”), a po jego śmierci (17 maja 1945 r.) Kazimierz Dziekoński („Bruno”, „Orlik II”). W kolejnych podrozdziałach scharakteryzowano inne bojówki dywersyjne funkcjonujące od lata 1944 r. na terenie gmin Świlcza i Głogów Małopolski, a tym oddział leśny Franciszka Rejmana („Bicza”), skupiający przede wszystkim byłych członków Batalionów Chłopskich (BCh) i Ludowej Straży Bezpieczeństwa (LSB). W publikacji przedstawiono argumentację za uznaniem oddziału „Bicza”, a także kilkusobowych grup bojowych Wojciecha Kocana („Maka”) z Przybyszówki i Stanisława Pielei („Kościarza”) z Trzciany, czy też Leona Słowika („Uzdy”) jako działających poza strukturami Polskiego Państwa Podziemnego i niepodporządkowanych żadnej organizacji o zasięgu ogólnokrajowym, czyli ani dowództwu AK, ani kierownictwu WiN. Zwrócono też uwagę, że ugrupowania te w latach 1944-1947 dokonały licznych i w wielu przypadkach nieuzasadnionych akcji odwetu i rekwizycji mienia. W pracy dostrzeżono, że na terenie gminy Świlcza w okresie po wkroczeniu wojsk sowieckich toczyła się rywalizacja między przedstawicielami Batalionów Chłopskich (ludowców), a byłymi żołnierzami Armii Krajowej o wpływy w organach władzy i w nowotworzonych posterunkach milicji. Obie grupy lokowały tam swoich ludzi jako „wtyczki” zarówno na posterunku MO w Świlczy, jak i w Głogowie Małopolskim.

W rozdziale czwartym szczegółowo opisano liczne akcje samoobrony, odwetu i rekwizycji mienia (ponad 60 różnego rodzaju akcji zbrojnych) dokonane głównie na terenie gminy Świlcza, ale również w pobliskich wioskach i miejscowościach, tak na osobach fizycznych (najczęściej), jak i obiektach i instytucjach publicznych w okresie od jesieni 1944 roku do wiosny 1947 roku.

W kolejnych rozdziałach opisano okoliczności likwidacji poszczególnych grup bojowych, a także dalsze losy członków tych bojówek i ich aresztowania. Przedstawiono represje, jakim zostali poddani przez władze komunistyczne, a także zrelacjonowano jedenaści sądowych spraw karnych, w tym dwa najgłośniejsze procesy, w których na ławie oskarżonych zasiadło odpowiednio 22 (sprawa Świdra, Misia i innych) oraz 23 osób (sprawa E. Porady, S. Pielei i innych).

W ostatnim siódmym rozdziale omówiono realizację tzw. ustawy rehabilitacyjnej z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, na podstawie której zrehabilitowano wielu uczestników zbrojnego podziemia z terenu gminy Świlcza.

W *drugiej części* pracy przede wszystkim zamieszczono biogramy 145 uczestników opisywanych wydarzeń, w tym większość przygotowanych po raz pierwszy na potrzeby tej konkretnej publikacji. Oprócz tego sporządzono cenne poznawczo aneksy zawierające: składy osobowe plutonów AK w obu omawianych placówkach; kalendarium, tabelę akcji rekwizycyjnych i dyscyplinujących z okresu po wejściu do Rzeszowa wojsk sowieckich, wykaz osób ujawnionych przed komisją amnestyjną, tabele wyroków skazujących ludzi zbrojnego podziemia, jak i wybranych orzeczeń wydanych po 1991 roku w sprawach rehabilitacyjnych. Do rozprawy dołączono skany wybranych dokumentów archiwalnych, kilka map i kilkadziesiąt zdjęć. Jest to jedna z nielicznych prac, w której udało się ustalić personalia wielu osób, które dotychczas znane były tylko ze swoich pseudonimów. Zawiera indeks nazwisk (2427 pozycji) i wykaz pseudonimów (983 pozycje). Zamieszczono w niej ponad 1300 przypisów mających charakter źródłowy lub też będących uzupełnieniem do tekstu głównego.

4.2.2. Monografia z 2021 roku

Kolejna z rozpraw, której jestem współautorem wraz z prof. dr hab. Grzegorzem Ostaszem pt. *Historia AK-WiN w zeznaniach Adama Lazarowicza „Klamry”*, Kraków-Rzeszów 2021, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej i Wydawnictwo Jak (706 stron), (recenzenci wydawniczy: prof. dr hab. Paweł Grata i dr hab. Tomasz Balbus, prof. DSW) w swej zasadniczej części stanowi krytyczną edycję źródła.

Prof. Grzegorz Ostasz jest autorem wyłącznie wyodrębnionej redakcyjnie części wprowadzającej zatytułowanej *W szeregach WiN. Pomiędzy centralą a Okręgiem Rzeszowskim* (s. 19-66) oraz właścicielem zbioru fotografii, z których część została wykorzystana i włączona bezpośrednio do tekstu publikacji.

Osobiście jestem autorem całej reszty tej publikacji (s. 67-706), która obejmuje obszerny rozdział wprowadzający pt. *Okoliczności rozbicia IV Zarządu Głównego WiN oraz zeznania ppłk. Adama Lazarowicza jako przedmiot badań*, oraz szczegółowo opracowaną i

przygotowaną do druku edycję źródła, jakim są odnalezione w trakcie kilkuletniej kwerendy pochodzące z różnych archiwów protokoły 47 zeznań Adama Lazarowicza, w tym także spisane przez niego własnoręcznie tzw. zeznania własne (s. 264-459) .

Mimo ukazania się w latach 1997-2000 przygotowanego przez zespół badaczy kierowany przez Andrzeja Zagórskiego i Mieczysława Huchlę sześciotomowego wydawnictwa źródłowego pt. *Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” w dokumentach w zasobach archiwalnych* wciąż pozostają niewprowadzone do obiegu naukowego liczne źródła będące ważnymi świadectwami walki o niepodległość prowadzonej zarówno w warunkach okupacyjnych, jak i tużpowojennych. Przykładem tego typu źródeł są m.in. protokoły przesłuchań i zeznań przywódców powojennej antykomunistycznej konspiracji. Mimo, że losy IV Zarządu Głównego WiN były przedmiotem kilku publikacji naukowych, to nigdy dotychczas zeznania aresztowanych w 1947 i 1948 roku i wielokrotnie przesłuchiwanym członków tego zarządu nie doczekały się edycji książkowej. Jest to zatem pierwsza edycja tak ważnego dla historii Polski źródła obejmującego zeznania jednego z przywódców WiN.

Zeznania Adama Lazarowicza „Klamry”, prezesa Obszaru Zachodniego WiN z siedzibą we Wrocławiu i wiceprezesa IV Zarządu Głównego tej organizacji, a wcześniej jednego z głównych liderów akowskiej i poakowskiej konspiracji na Rzeszowszczyźnie stanowią przedmiot tej publikacji. Celem pracy było umożliwienie badaczom bezpośredniego zapoznania się z tym jednym z najważniejszych źródeł dotyczącym współczesnych dziejów Polski, ukazującego od wewnątrz czasy niepodległościowej konspiracji.

W liczącej blisko 80 stron tekstu (s. 67-150) przygotowanej przeze mnie części wprowadzającej została szczegółowo przedstawiona literatura przedmiotu oraz wydane do omawianej problematyki źródła, a następnie zaprezentowano rys biograficzny autora publikowanych zeznań i jego rolę w konspiracji oraz okoliczności rozbicia przez aparat bezpieczeństwa publicznego IV Zarządu Głównego WiN. Opisano także kolejne etapy aresztowań, przebieg śledztwa i związane z nim okrucieństwa funkcjonariuszy MBP, a następnie akt oskarżenia, przebieg procesu, wykonanie wyroków i w końcowej części rozdziału proces rehabilitacji i uczczenia ofiar mordu sądowego. Odrębnie starałem się przedstawić genezę i znaczenie zeznań własnych Adama Lazarowicza jako szczególnego źródła historycznego oraz ocenić wiarygodność zeznań powstałych w toku tego brutalnego śledztwa prowadzonego przez pracowników bezpieki, a to w oparciu o informacje

pozyskane z innych niedostępnych dla Lazarowicza źródeł. To właśnie w zeznaniach własnych „Klamra” szczegółowo scharakteryzował swoją działalność konspiracyjną w ramach AK pod okupacją niemiecką, a następnie „po wyzwoleniu Polski”, przekazując tym samym wiele istotnych informacji na temat funkcjonowania kolejnych struktur podziemia niepodległościowego, jego własnej w nich roli oraz dotyczące wielu innych uczestników działań na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Zeznania te stanowią zatem znakomite niepublikowane dotychczas źródło do poznania dziejów polskiej konspiracji wojennej i powojennej. Lektura sprawozdania stenograficznego ze złożonych na rozprawie sądowej zeznań (dokument nr 46) w zestawieniu z wcześniejszymi jego zeznaniami wskazuje przy tym na zewnętrzne źródło jego „szczeroci”. To w tej części Adam Lazarowicz „przyznaje się do czynów”, ale nie poczuwa do winy, co zdaje się być kluczem do zrozumienia jego postawy w tak ekstremalnej sytuacji, jaką było aresztowanie i ubeckie śledztwo. W pracy ujawniono przemilczane dotychczas w historiografii fakty dotyczące prawdopodobnego zawarcia przez Adama Lazarowicza niepisanej umowy z kierownictwem MBP (podobnej do tej jaką miał zawrzeć Łukasz Ciepliński), w ramach której w zamian za ujawnienie „od góry” struktur WiN najprawdopodobniej zwolniony został z aresztu jego syn Zbigniew Lazarowicz „Bratek” (rocznik 1925), a zwykli działacze WiN mieli nie być nękani przez UB, natomiast członkowie kierownictwa IV ZG WiN potraktowani łagodnie.

Zasadniczą część publikacji stanowi 47 tekstów źródłowych, tj. 46 kolejno ponumerowanych i chronologicznie ułożonych protokołów przesłuchań Adama Lazarowicza przez funkcjonariuszy bezpieczeństwa. Największe znaczenie dla badaczy najnowszych dziejów Polski zdają się mieć wyjątkowo oraz jego wyjątkowo obszerne jego zeznania własne (dokument nr 25 – **aż 195 stron publikacji**). Tekst opatrzony został przypisami o charakterze wyjaśniającym, odsyłającym i polemicznym (1000 pozycji), jak i licznymi ułatwiającymi lekturę źródeł uzupełnieniami tekstu i wyjaśnieniami umieszczonymi w nawiasach kwadratowych w treści poszczególnych dokumentów.

Całość rozprawy kończą materiały uzupełniające przedstawiające uproszczone schematy organizacyjne struktur konspiracyjnych AK i WiN, w których ważną rolę odgrywał Adam Lazarowicz (osiem schematów); obszerna tabela aresztowań (128 pozycji), wykaz skrótów, wykaz niektórych kryptonimów, zestawienie ilustracji (243 pozycje), obszerną bibliografię i indeksy osobowy (1053 pozycji), pseudonimów (885 pozycji) i miejscowości (398 pozycji). Nie jest to zatem tylko typowa edycja źródła, ale w pracy tej starałem się

przedstawić uporządkowaną wiedzę na temat opisywanych osób i wszelkich istotnych zagadnień poruszanych w zeznaniach „Klamry”.

Podkreślenia wymaga, że praca ta ukazała się w przypadającą w dniu 1 marca 2021 roku siedemdziesiątą rocznicę stracenia przywódców z IV Zarządu Głównego WiN.

4.2.3. Monografia z 2020 roku

Natomiast w 2020 r. wydana została rozprawa pt. ***Komentarz do ustawy o mieniu zabużańskim. Studium historyczno-prawne***, Kraków 2020, wyd. Wolters Kluwer Polska i wyd. Jak (630 stron), która interdyscyplinarnie łączy moje zainteresowania współczesną historią Polski i prawem przekształceń własnościowych. Co istotne, monografia ta została w całości opublikowana również w największym i najbardziej prestiżowym i prowadzonym od 1987 roku ***Systemie Informacji Prawnej LEX*** i obecnie wydawanym przez koncern **Wolters Kluwer Polska**.

W części wstępnej oprócz zamieszczenia *Tabeli chronologii* wydarzeń istotnych dla Zabużan zebrano po raz pierwszy w *Bibliografii* obszerną literaturę przedmiotu dotyczącą zjawiska przesiedleń oraz zagadnień związanych z realizacją roszczeń zabużańskich po drugiej wojnie światowej. W ramach *Bibliografii* wyodrębniono literaturę historyczną od literatury prawniczej. Jest to pozycja książkowa, która wywarła znaczący wpływ na naukę prawa administracyjnego, cywilnego i konstytucyjnego, a także przybliżyła historykom i prawnikom zagadnienia związane z przesiedleniami naszych rodaków z Kresów.

Część pierwsza stanowi klasyczne **studium historyczno-prawne** i przedstawia uwarunkowania polityczno-prawne akcji przesiedleńczej, opisuje akcje repatriacyjne, porusza niezwykle istotne dla doktryny prawa (konstytucyjnego i administracyjnego) zagadnienia dotyczące ciągłości państwowej między II RP a PRL i III RP, różnic między umowami międzypaństwowymi a umowami rządowymi (na tle tzw. układów republikańskich z września 1944 r.), a także kwestii ich ratyfikacji i promulgacji. Przedstawia też ewolucję regulacji prawnych dotyczących mienia osób przesiedlonych i roszczeń przysługujących tym osobom.

Druga część przedstawia w sposób uporządkowany podstawowe zagadnienia dotyczące realizacji roszczeń przysługujących Zabużanom i ich spadkobiercom. Szczególnie ważnym – i nobilitującym dla mnie – osiągnięciem naukowym było to, że odkąd ukazała się ta

rozprawa, zarówno Wojewódzki Sąd Administracyjny, a co znacznie ważniejsze także Naczelny Sąd Administracyjny (NSA) wielokrotnie w celu uzasadnienia swoich wyroków odwołują się do wyrażonych przeze mnie poglądów, jako tych które zasługują na uwzględnienie. Z pewnością jest to znaczący wkład w rozwój nauki o przesiedleniach i zasadności rekompensat dla przesiedleńców, jakimi byli Zabuzanie. Jedynie przykładowo można tu wskazać następujące wyroki NSA: z 18 III 2025 r., sygn. I OSK 2292/23; z 18 III 2025 r., sygn. I OSK 423/23; z 7 II 2025 r., sygn. I OSK 1951/24; z 28 XI 2024 r., sygn. I OSK 366/22; z 3 X 2024 r., sygn. I OSK 1407/21; z 26 IX 2024 r., I OSK 661/23; z 22 II 2024 r., sygn. I OSK 1744/21; z 26 I 2024 r., sygn. I OSK 1788/20; z 7 VI 2023 r., sygn. I OSK 565/20; z 8 VII 2022 r., sygn. I OSK 764/19; z 9 VII 2021 r., sygn. I OSK 678/19; z 9 VII 2021 r., sygn. I OSK 677/19; z 9 VII 2021 r., sygn. I OSK 2757/19; z 12 X 2021 r., sygn. I OSK 2845/20; a także wyrok WSA w Warszawie z 14 VII 2023 r., sygn. I SA/Wa 479/23.

Rozprawa ta stanowi wynik wieloletnich badań nad losem osób repatriowanych oraz jest rezultatem kilkudziesięciu lat zajmowania się przez mnie sprawami mienia zabużańskiego. W obszernej części zawierającej komentarz do obowiązującej od 2005 roku ustawy przedmiotem rozważań były liczne, szczegółowe i niekiedy bardzo skomplikowane i kontrowersyjne zagadnienia interpretacyjne związane z przepisami tej ustawy oraz problemy prawne ogólniejszej natury, dotyczące, np. kwestii mocy obowiązującej układów republikańskich lub norm *self-executing* (samowykonalnych).

W ścisłym związku z omówioną pracą pozostają opisane poniżej artykuły naukowe dotyczące szeroko ujmowanej problematyki dotyczącej Zabuzan i pozostawionego przez nich poza granicami obecnej Polski mienia.

4.3. Artykuły i inne publikacje naukowe

W zakresie pierwszego z obszarów badawczych swoją uwagę koncentruję na wciąż niezbadanej i tym samym nie opisanej działalności konspiracyjnej wielu zapomnianych już żołnierzy AK i działaczy WiN, którzy w pracę konspiracyjną zaangażowali się na terenie południo-wschodniej Polski (określanym mianem Rzeszowszczyzny) lub też na tym obszarze działali podczas okupacji niemieckiej, albo w okresie powojennym aż do 1956 roku.

Początkowo zajmowałem się zagadnieniem związanym z funkcjonowaniem podziemnego wymiaru sprawiedliwości, a zwłaszcza udziałem adwokatów i przedwojennych sędziów w

składach orzekających konspiracyjnych sądów specjalnych CSS-ów (Cywilnych Sądów Specjalnych) i WSS-ów (Wojskowych Sądów Specjalnych). Efektem tych pierwszych badań były dwa artykuły.

Jeszcze przed obroną doktoratu ukazały się dwa artykuły dotyczące podziemnego wymiaru sprawiedliwości. Pierwszy w języku polskim pt. *Adwokaci w podziemnym wymiarze sprawiedliwości Podokręgu AK Rzeszów* w „Palestrze” z 2016 r., nr 13, s. 402-423), a nieco później tekst w języku angielskim pt. *The underground system of justice in the Home Army's Rzeszow Sub-Region* w czasopiśmie naukowym Politechniki Rzeszowskiej „Humanities and Social Sciences” z 2016 r., nr 4, s. 1-18. W obu tych publikacjach przedstawiono działalność konspiracyjnych sądów specjalnych cywilnych (CSS) i wojskowych (WSS) funkcjonujących na terenie wschodniej części Małopolski, tj. w Podokręgu AK Rzeszów krypt. „Ogniwo”. Przy tej okazji omówiono niektóre wciąż budzące wiele emocji i kontrowersji wyroki sądów specjalnych, które zostały wykonane przez żołnierzy dywersji AK.

Ponadto opublikowałem kilka biogramów w słownikach bibliograficznych *Małopolskim Słowniku Biograficznym Uczestników Działań Niepodległościowych* (2015) oraz *Słowniku biograficznym adwokatów polskich* (2018):

1. *Brydak Edward*, [w:] *Słownik Biograficzny Adwokatów Polskich*, t.3, Warszawa 2018, s. 37-38;
2. *Kokoszka Józef*, [w:] *Słownik Biograficzny Adwokatów Polskich*, t.3, Warszawa 2018, s. 203-204, współautor Janusz Kanimir (50%/50%);
3. *Martynuska Władysław*, [w:] *Słownik Biograficzny Adwokatów Polskich*, t.3, Warszawa 2018, s. 299-300.
4. *Koryl Józef*, [w:] *Małopolski Słownik Biograficzny Uczestników Działań Niepodległościowych 1939-1945*, t. 17, Kraków 2015, s. 82-83 – ten jeden opublikowany przed uzyskaniem stopnia doktora.

W ramach drugiego z obszarów badawczych od wielu lat regularnie przygotowuję i publikuję artykuły w recenzowanych (punktowanych) czasopismach naukowych, o czym będzie mowa w dalszej części autoreferatu, a w 2020 roku opublikowałem opisaną powyżej monografię dotyczącą mienia zabużańskiego.

Z uwagi na wykonywany zawód i z racji mojego podwójnego wykształcenia – w zakresie historii i prawa - moje zainteresowania naukowe są stosunkowo szerokie i mają charakter interdyscyplinarny. Poza wskazanymi powyżej osiągnięciami naukowymi opublikowałem na łamach recenzowanych czasopism naukowych inne artykuły. Wśród nich należy wyróżnić te dotyczące bezprawia władzy publicznej o charakterze bardziej ogólnym, a to:

A. opublikowane przed uzyskaniem stopnia doktora:

1. *Nieakt (Actum non existens) w demokratycznym państwie prawa*, „Transformacje Prawa Prywatnego” z 2001 r., nr 2, s. 75-92.

Artykuł ten ukazał się w 2001 roku i był jednym z pierwszych w Polsce poruszających problematykę tzw. bezprawia legislacyjnego, w którym zakwestionowano legitymację prawną organów stanowiących prawo w okresie tużpowojennym (PKWN, KRN i TRJN). Podjęto również rozważania na temat ciągłości prawnej między II RP a Polską Lubelską i PRL oraz suwerenności powojennego ustawodawcy polskiego. Zwrócono uwagę, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem przy ocenie konstytucyjności aktów prawnych miarodajny jest stan konstytucyjny odpowiednio, co do oceny treści normy prawnej z dnia orzekania; a co do oceny kompetencji prawotwórczej i trybu ustanowienia normy prawnej z dnia wydania przepisu. Wyrażono opinię, że PKWN nie był organem suwerennego państwa przewidzianym obowiązującą Konstytucją uprawnionym do wydawania dekretów z mocą ustawy o charakterze powszechnie obowiązującym, a KRN – organem państwowym uprawnionym do wydawania ustaw, a nawet decydującym o trybie i uprawnieniach innych organów pozakonstytucyjnych do wydawania ustaw. PKWN nie zrywał ciągłości prawnej z międzywojennym systemem źródeł prawa. Wręcz przeciwnie w części wstępnej Manifestu z dnia 22 lipca 1944 roku stwierdzał, że: „Krajowa Rada Narodowa i Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego działają na podstawie konstytucji z 17 marca 1921 roku”. Tak więc PKWN, co prawda nie podporządkowywał się Konstytucji Kwietniowej (bo musiałby

uznać rząd londyński), to jednak uznał obowiązującą w Polsce hierarchię źródeł prawa, zgodnie z którą uprawnienia prawotwórcze wynikać muszą z norm wyższego rzędu, w tym przypadku z Konstytucji. Działania PKWN, w tym wydanie Manifestu, a w jego następstwie dekretu o reformie rolnej, nie mieściły się w porządku prawnym i nie realizowały żadnych celów publicznych, a służyły jedynie „zapewnieniu sobie poparcia politycznego możliwie wielkiej grupy ludności wiejskiej dla nowej władzy. Podobnemu zagadnieniu poświęciłem dwie publikacje o charakterze popularnonaukowym pt. *Bezprawie legislacyjne jako źródło szkody*, „Rzeczpospolita” PCD, 9 VI 2003 oraz *Kij w mrowisko*, „Rzeczpospolita” PCD, 31 VII 2000.

Warto odnotować, że przepis regulujący odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa za bezprawie legislacyjne ustawodawca wprowadził do polskiego porządku prawnego dopiero kilka lat później (nowelizacją kodeksu cywilnego z 17 czerwca 2004 r., która weszła w życie z dniem 1 września 2004 r. – zob. Dz. U. z 2004 r. Nr 162, poz. 1692), a pierwsza monografia na ten temat autorstwa Leszka Boska pt. *Bezprawie legislacyjne* ukazała się dopiero w 2007 roku.

Stanowisko jakie zaprezentowałem w tym artykule było i jest nadal szeroko komentowane (i najczęściej cytowane – 121 razy) w licznych monografiach (zob. np. W. Pyziół (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2018, uw. 8 do art. 252; M. Wiącek, *Znaczenie stosowania Konstytucji Marcowej w Polsce Ludowej dla orzecznictwa sądów i Trybunału Konstytucyjnego III RP*, Warszawa 2012; P. Kociubiński, *Powojenne przekształcenia własnościowe w świetle konstytucji*, Warszawa 2013; T. Zambrzuski, *Nieważność postępowania w procesie cywilnym*, Warszawa 2017; J. Podkowiak, *Niekonstytucyjność prawa i jej skutki cywilnoprawne*, Warszawa 2019) i artykułach naukowych (przykładowo zob. M. Jackowski, *Transformacja ustrojowa po 1989 roku a zmiany prawa*, „Państwo i Prawo” 2004, nr 5, s. 24; M. Nawrocki, *Prawne problemy odzyskania nieruchomości przejętych na podstawie dekretu z 6.09.1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej*, „Państwo i Prawo” 2016, nr 2, s. 29-41; G. Tracz, *Konsekwencje dekretu PKWN wobec ziemiaństwa a dzisiejsze rozumienie państwa prawa*, „Forum Prawnicze” 2016, nr 5 s. 3-30; G. Tracz, *Sytuacja prawna byłych właścicieli ziemskich w III Rzeczypospolitej*, „Forum Prawnicze” 2016, nr 4 s. 3-29).

2. *Przedawnienie roszczeń o odszkodowanie za szkody spowodowane bezprawną decyzją administracyjną. (Krytyczne uwagi na tle postanowienia Sądu Najwyższego z 9 lipca 2009 r., III CZP 47/09), „Przeгляд Sądowy”, 2010, nr 4, s. 28-41; współautor: Adam Starczewski.*

Kolejny artykuł również spotkał się ze sporym zainteresowaniem w literaturze przedmiotu (25 razy cytowany). Uwzględniony został w kilku uznanych komentarzach (zob. J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Księga trzecia. Zobowiązania*, Warszawa 2013; J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz, t.3. Część ogólna*, Warszawa 2018; M. Fras, M. Habdas. *Kodeks cywilny. Komentarz, t. 5. Zobowiązania*, Warszawa 2018; S. Dmowski, S. Rudnicki, *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna*, Warszawa 2011; J. Iwulski, *Kodeks pracy. Orzecznictwo. Piśmiennictwo, t.2*, Warszawa 2024), a także w licznych monografiach (zob. np. T. Pałdyna, *Przedawnienie w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 2012; Ł. Bernatowicz, *Reprywatyzacja na przykładzie gruntów warszawskich*, Warszawa 2015; R. Szczepaniak, *Odpowiedzialność odszkodowawcza gminy*, Warszawa 2018; A. Cebera, *Odpowiedzialność odszkodowawcza za niezgodne z prawem działanie organów administracji publicznej*, Warszawa 2018) oraz artykułach (zob. np. J. Parchomiuk, *Aspekty intertemporalne realizacji roszczeń odszkodowawczych z tytułu wadliwych decyzji administracyjnych*, „Przeгляд Prawa Publicznego” 2012, nr 4, s. 51-71; K. Wiater, *Przedawnienie roszczeń odszkodowawczych za szkodę powstałą w związku z wydaniem niezgodnego z prawem rozstrzygnięcia organu administracji publicznej (art. 417(1) § 2 k.c.)*, „Państwo i Prawo” 2025, nr 6, s. 85-99).

Kontynuacją badań nad problematyką z pogranicza historii i prawa (zwłaszcza cywilnego i administracyjnego) są kolejne trzy opracowania, w których zająłem się materią dotyczącą odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody spowodowane aktami bezprawia władzy publicznej. Są to następujące pozycje:

3. *Odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa w sprawach reprywatyzacyjnych*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2011, nr 3, s. 29-56.

W artykule tym zająłem się historią zmian odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za szkody spowodowane działaniem władzy publicznej poczynając od 1956

roku. Wyodrębniłem trzy zasadnicze okresy różniące się w sposób istotny tak co do zakresu tej odpowiedzialności, jak i podstawy prawnej: przedkonstytucyjny (1956-1997); przejściowy (po wejściu w życie Konstytucji RP z 1997 do dnia 1 września 2004 r.) oraz okres „po wielkiej nowelizacji” kodeksu cywilnego (po 1 września 2004 roku). W związku ze zmianami legislacyjnymi pojawiły się trudności interpretacyjne, które starałem się wyjaśnić w oparciu o własne przemyślenia oraz wcześniejsze orzecznictwo Sądu Najwyższego i NSA. Powróciłem również do tematu bezprawia legislacyjnego i związanych z tych kwestii dotyczących konieczności uzyskania tzw. prejudukatu przesądającego o niezgodności aktu prawnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą. Zająłem się także problematyką odpowiedzialności odszkodowawczej za zaniechanie legislacyjne uregulowaną po raz pierwszy w art. 417 [1] § 4 k.c., który wszedł w życie z dniem 1 września 2004 roku, przy czym zobowiązanie to powstało najpóźniej z chwilą konstytucjonalizacji odpowiedzialności Państwa za szkody spowodowane działaniem i zaniechaniem władzy publicznej w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP z 1997 roku. Praca ta była 42 razy cytowana w innych publikacjach naukowych.

4. *Dochodzenie roszczeń reprivatyzacyjnych w świetle orzecznictwa sądów cywilnych i administracyjnych oraz Trybunału Konstytucyjnego*, „Monitor Prawniczy” 2011, nr 21, s. 1133-1144.

Jest to publikacja o charakterze pokonferencyjnym, która ukazała się po wygłoszeniu wrześniu 2011 roku referatu na podobny temat na ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej w Warszawie przez Wydawnictwo C.H. Beck oraz Polskie Towarzystwo Ziemiańskie pt. *Prawne aspekty reprivatyzacji*.

5. *Odpowiedzialność deliktowa za zaniechanie wydania decyzji administracyjnej*, „Palestra” 2017, nr 5, s. 15-33.

W artykule tym podjąłem temat naprawienia szkód spowodowanych bezprawnym zaniechaniem wydania decyzji administracyjnej w określonym czasie. Przy okazji przedstawiłem koncepcję „jednej szkody” o charakterze skutkowym spowodowanej zaniechaniem jako zdarzeniem ciągłym o charakterze trwałym (powstałej w chwili ustania stanu zaniechania), omówiłem trudny temat przyczynowości zaniechania (w

sensie normatywnym, a nie ontologicznym) oraz wyraziłem pogląd, że prejudykat w postaci uprzedniego stwierdzenia niezgodności z prawem niewydania decyzji zasadniczo dotyczy spraw administracyjnych będących w toku, a nie spraw już zakończonych, albowiem w tym ostatnim przypadku odpowiedzialność Skarbu Państwa wynika z przepisu ogólnego (art. 417 § 1 k.c., a nie z art. 417 [1] § 3 k.c.).

B. opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora:

Wywłaszczenia z okresu PRL-u

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora kontynuowałem badania nad **wywłaszczeniami dokonywanymi w okresie PRL-u** oraz szeroko rozumianym prawem wywłaszczeniowym. Efektem tych prac były trzy opisanie poniżej artykuły dotyczące charakteru prawnego prawa do odszkodowania za wywłaszczenie, a w szczególności jego dziedziczności i zbywalności:

1. *Ochrona praw osób małoletnich w postępowaniu wywłaszczeniowym.* „Przegląd Prawa Publicznego” 2021, nr 7-8, s. 107-122.

W pracy tej poruszyłem wcześniej w literaturze przedmiotu niedostrzegany problem właściwej reprezentacji małoletnich w postępowaniu wywłaszczeniowym. Z moich badań wynikało bowiem, że w okresie PRL-u spora część decyzji wywłaszczeniowych wydana została właśnie wobec małoletnich, lub też wobec osób już zmarłych, czyli z pokrzywdzeniem ich spadkobierców (w wielu przypadkach małoletnich). Zwróciłem uwagę na konieczność właściwego zabezpieczenia interesów majątkowych osoby małoletniej, albowiem zgodnie z art. 72 ust. 1 zd. 1 Konstytucji RP „Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka”. Dlatego też zaproponowałem ustanawiania dla nich kuratora kolizyjnego, a w niektórych przypadkach uzyskiwanie zgody sądu opiekuńczego (rodzinnego) na określone czynności kuratora przekraczające zakres zwykłego zarządu. Podkreślając, że przepisy kodeksu rodzinnego chroniące małoletnich mają pierwszeństwo przez przepisami prawa administracyjnego (jako *lex specialis*) postulowałem, by w toku postępowań wywłaszczeniowych interesy małoletniego zawsze reprezentował kurator sądowy. Artykuł zauważony został przez autorów

aktualnego komentarza do procedury administracyjnej (zob. *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz* (red.) R. Hauser, M. Wierzbowski, wyd. 8, 2023, rozdział 6).

2. *Odszkodowanie za wywłaszczenie jako prawo dziedziczne*. „Palestra” 2021, nr 12, s. 44-71.

Tekst poświęcony został budzącemu wątpliwości wśród prawników i w orzecznictwie sądów administracyjnych zagadnieniu dziedziczności prawa do odszkodowania za wywłaszczenie nieruchomości. W ostatnim czasie pojawiły się bowiem orzeczenia sądów administracyjnych akceptujących podgląd o wyłącznie administracyjnoprawnym charakterze tego prawa, a tym samym o braku jego dziedziczności, skoro w przepisach brak jest wyraźnego przepisu potwierdzającego dziedziczność tego prawa. Z tego też powodu w rozprawie starałem się przedstawić argumenty za uznaniem odszkodowania za wywłaszczenie jako dziedzicznego i mającego charakter hybrydowy (cywilno-administracyjny). Artykuł ten dostrzeżono w orzecznictwie (zob. wyrok WSA w Warszawie z 9 I 2024 r., III SA/Wa 2214/23), jak i w piśmiennictwie (zob. T. Kiełkowski, *Legitymacja procesowa w sprawie odszkodowania za wywłaszczenie. Źródło interesu prawnego z art. 28 k.p.a.*, „Państwo i Prawo” 2023, nr 7, s. 154-161 oraz w najnowszym komentarzu autorstwa J. Gudowskiego, *Kodeks cywilny. Orzecznictwo. Piśmiennictwo. Tom IV. Spadki*, Warszawa 2025).

3. *Zbywalność roszczenia o odszkodowanie za wywłaszczenie a przymiot strony w rozumieniu art. 28 k.p.a. w sprawie o ustalenie odszkodowania – krytyczna glosa do uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego z 30.06.2022 r., I OPS 1/22*, „Glosa” 2023, nr 2.

Kolejny tekst dotyczący charakteru prawa do odszkodowania za wywłaszczenie. Stanowi on kontynuację wcześniejszych artykułów na ten temat opublikowanych w 2021 r. w „Przeglądzie Prawa Publicznego” i „Palestrze”. Zwrócono w nim uwagę na wzajemne przenikanie się norm prawa cywilnego i administracyjnego, co przy uwzględnieniu całego systemu prawnego powinno prowadzić do uznania odszkodowania za wywłaszczenia jako roszczenia złożonego (mieszanego)

stanowiącego hybrydę prawa podmiotowego o charakterze administracyjno-cywilnoprawnym, a w konsekwencji jako prawa zbywalnego i dziedzicznego.

4. *Nowelizacja administracyjnego postępowania nieważnościowego a kwestia dochodzenia odszkodowania za bezprawie władzy państwowej.* „Palestra” 2022, nr 5, s. 7-36

Kolejna rozprawa dotyczy możliwości wzruszania w trybie administracyjnym orzeczeń nacjonalizacyjnych, które wydane zostały po drugiej wojnie światowej z rażącym naruszeniem obowiązującego wtedy prawa. Praca ta stanowi zatem naturalną kontynuację problematyki jaką zajmuję się od wielu lat.

Okazją do podjęcia tego tematu stała się głośna nowelizacja administracyjnego postępowania nieważnościowego z sierpnia 2019 roku, która z naruszeniem norm konstytucyjnych oraz zasad demokratycznego państwa prawnego (w tym zasady *lex retro non agit* i zaufania obywateli do organów państwa) zablokowała osobom poszkodowanym możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych za szkody spowodowane oczywistym bezprawiem władzy państwowej i to także tym osobom, które wszczęły odpowiednie postępowania wiele lat wcześniej (niekiedy nawet dekady) przed wejściem w życie tych przepisów. Co ciekawe, przedstawiony przeze mnie przy okazji omawiania głównego zagadnienia pogląd o niekonstytucyjności przepisu art. 149 § 1 pkt 3 Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, rozumianego w dotychczasowy sposób, jako uniemożliwiającego rozpoznanie merytoryczne przez sąd administracyjny skargi na bezczynność po zakończeniu przez organ administracji publicznej prowadzonego postępowania poprzez wydanie decyzji lub innego przewidzianego prawem rozstrzygnięcia, mimo że skarga na bezczynność została wniesiona zanim stronie doręczono decyzję lub inne rozstrzygnięcie został zaakceptowany przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 26 lutego 2025 r., SK 100/22.

Ziemianie i sprawa dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej

W ramach badań nad historią zmian własnościowych w Polsce po drugiej wojnie światowej zajmowałem się także zagadnieniami związanymi z realizacją reformy rolnej ogłoszonej dekretem PKWN z 1944 roku. Temu tematowi poświęciłem następujące publikacje:

A. opublikowane przed uzyskaniem stopnia doktora:

- 1) *Kij w mrowisko* [Dot. konstytucyjności dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej], „Rzeczpospolita” PCD, 31 VII 2000

Jedną z pierwszych publikacji poruszających temat legalności dekretu PKWN z 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej, był artykuł który przygotowałem dla dziennika „Rzeczpospolita”. Zagadnienia jedynie zarysowane w tej publikacji szczegółowo omówione zostały następnie we wspomnianym powyżej artykule pt. *Nieakt (Actum non existens) w demokratycznym państwie prawa*. Argumentacja historyczno-prawna przedstawiona przeze mnie w obu tych publikacjach spotkała się z szerokim odzewem środowiska naukowego, albowiem zaprezentowane wtedy poglądy były później wielokrotnie cytowane. Niektóre publikacje cytujące wskazano powyżej przy okazji omawianie publikacji, która ukazała się w 2001 roku na łamach czasopisma UJ „Transformacje Prawa Prywatnego”.

Artykuł ten kilkakrotnie cytowany był zarówno w publikacjach polskojęzycznych (zob J. Pokoj, *Wywłaszczenie i nacjonalizacja nieruchomości na tle reform rolnych w Polsce po 1918 roku. Studium prawnohistoryczne*, Kraków 2016; K. Zeidler, *Zabytki. Prawo i praktyka*. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Wolters Kluwer, 2017), jak i zagranicznych (B. Kurten, *Poland's Transformation: A Work in Progress*. Wielka Brytania: Taylor & Francis 2017).

- 2) *Glosa do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 1 marca 2010 r., P 107/08 [dotyczy braku administracyjnej drogi do kwestionowania legalności przejmowania zespołów dworsko/pałacowo-parkowych]*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2010, z. 3, s. 165-176.

Był to niezwykle istotny głos nauki w kwestii dalszej dopuszczalności prowadzenia w trybie administracyjnym (a więc bez wymaganych w postępowaniu cywilnym wysokich opłat sądowych, nawet po 200.000 zł za jedną instancję) tzw. spraw dekretowych. W glosowanym orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny zajął bowiem stanowisko, że możliwość kwestionowania w trybie administracyjnym legalności przejmowania majątków ziemskich, a zwłaszcza zespołów zamkowo/pałacowo/dworsko-parkowych wyczerpała się w latach pięćdziesiątych XX wieku z chwilą faktycznego zakończenia reformy rolnej, która zasadniczo miała charakter jednorazowego zdarzenia. Już po opublikowaniu tej glosy Naczelny Sąd Administracyjny podzielając pogląd wyrażony przeze mnie w omawianej glosie podjął w dniu 10 stycznia 2011 r. głośną uchwałę w powiększonym siedmioosobowym składzie (sygn. I OPS 3/10), w której stwierdził, że właściwą drogą do orzekania o tym, czy dana nieruchomość lub jej część wchodzi w skład nieruchomości ziemskiej, o której mowa w art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej jest droga administracyjna. Tym samym odrzucił krytykowany w glosie, a prezentowany przez Trybunał Konstytucyjny odmienny pogląd prawny, umożliwiając tym samym kontynuowanie odzyskiwania rezydencji ziemskich przez spadkobierców byłych ich właścicieli. Artykuł ten był 17 razy cytowany w innych publikacjach naukowych.

- 3) *Co dalej z dekretem o reformie rolnej*, „Rzeczpospolita” PCD, 8-9 I 2011

Jest to artykuł o charakterze popularnonaukowym poprzedzający wskazaną wyżej uchwałę siedmiu sędziów NSA z dnia 10 stycznia 2011 roku, I OPS 3/10, w którym przedstawiłem korzystne dla poszkodowanych reformą orzecznictwo sądowe i sądowno-administracyjne dotyczące dekretu i ponownie skrytykowałem stanowisko Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2010 roku, P 107/08.

B. opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora:

- 4) *„Związek funkcjonalny” między częścią rezydencjalną a rolniczą resztą majątku ziemskiego w sprawach dotyczących reformy rolnej z 1944 r.*, „Palestra” 2024, nr 12 s. 17-39.

Cenny naukowo jest opublikowany tym razem w czasopiśmie „Palestra” i równocześnie w bazie informacji prawnej LEX kolejny artykuł. W jego części wstępnej przedstawiono dane statystyczne dotyczące przejętych przez państwo siedzib ziemiańskich oraz ogólnego areалу gruntów rolnych przekazanych ludności wiejskiej. W dalszej części omówiono w jaki sposób kształtowało się po transformacji ustrojowej z 1989 r. orzecznictwo sądów administracyjnych i cywilnych (a także Trybunału Konstytucyjnego) w sprawach dotyczących zwrotu bezprawnie znacjonalizowanych ziem lub zespołów pałacowo/dworsko-parkowych

Zabużanie i sprawa tzw. mienia zabużańskiego

Oprócz omówionej powyżej obszernej monografii (630 stron) stanowiącej także studium historyczno–prawne dotyczące zagadnień związanych z realizacją roszczeń Zabuzan, tematowi temu poświęciłem kilka dodatkowych prac, które ukazały się po uzyskaniu stopnia doktora w znanych i recenzowanych czasopismach naukowych:

A. wszystkie artykuły opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora:

- 1) *Spór o przesłankę „przesiedlenia” toczony podczas prac legislacyjnych nad ustawą zabużańską oraz w aktualnym orzecznictwie*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2022, z. 1, s. 9-35.

Oprócz wspomnianej monografii jest to jedno z bardziej istotnych opracowań naukowych dotyczących samego zjawiska przesiedlenia obywateli polskich z terenów Kresów i różnych okoliczności ich opuszczenie. Temat ten poruszany jest przy okazji głównych wywodów postulujących równe traktowanie wszystkich Polaków zamieszkałych 1

września 1939 r. w granicach II RP, którzy pozostawili swoje mienie poza wschodnimi granicami Polski i którzy z powodu zmiany powojennych granic nie mogli bezpiecznie powrócić do swoich posiadłości. W artykule zwrócono uwagę, że w toku prac legislacyjnych nad ustawą zabużańską z 2005 roku powstał spór między przedstawicielami rządu i posłami SLD, którzy opowiadali się za „wąskim” ujęciem kręgu osób uprawnionych do rekompensaty zabużańskiej (jedynie tych ewakuowanych w ramach zorganizowanej akcji przesiedleńczej), a zwolennikami warianty „szerokiego”, którzy żądali objęcia ustawą wszystkich Zabużan zmuszonych do opuszczenia swoich majątków w związku ze zmianą granic, bez względu na to, czy kiedykolwiek oni lub ich spadkobiercy zamieszkali na stałe w obecnych granicach Polski. Rozprawa ta doprowadziła do zmiany

- 2) *Skutki jedności stosunku materialnoprawnego (na przykładzie prawa do rekompensaty zabużańskiej)*, „Państwo i Prawo” 2020, nr 1, s. 108-124.

Artykuł ukazał się w najbardziej cenionym prawniczym czasopiśmie naukowym. Z satysfakcją mogę stwierdzić, że zaprezentowane w tej pracy stanowisko znalazło uznanie w orzecznictwie sądownoadministracyjnym (zob. wyroki NSA w bazie LEX lub CBOSA: z 24 VI 2021, I OSK 361/21 oraz trzy z 9 VII 2021 r., a to: I OSK 2757/19; I OSK 677/19 oraz I OSK 678/19), a także w późniejszych publikacjach, które zagadnienie to relacjonują już odwołując się do mojej monografii *Komentarz do ustawy o mieniu zabużańskim. Studium Historyczno-prawne* też z 2020 roku.

- 3) *Wskazanie osoby uprawnionej do rekompensaty zabużańskiej a zasada tempus regit factum – uwagi na marginesie glosy Anny Korzeniewskiej-Lasoty do wyroku NSA z 24 września 2019 r., I OSK 2808/17*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2020, z. 6, s. 42-60.

W pracy tej podjąłem temat skuteczności oświadczeń o wskazaniu osoby uprawnionej do rekompensaty w sytuacji, gdy osoba składająca to oświadczenie (wskazująca uprawnionego) zmarła w toku administracyjnego postępowania zabużańskiego albo oświadczenie to zostało złożone przed wejściem w życie obowiązującej od 2005 roku ustawy zabużańskiej, a więc pod rządami innego prawa. Krytycznie oceniłem stanowisko

prezentowane w orzecznictwie, zgodnie z którym z chwilą śmierci wskazującego w toku postępowania jego oświadczenie staje się bezskuteczne i prawo do rekompensaty w takiej sytuacji nabywają jego spadkobiercy, nawet jeśli wolą zmarłego było obdarowanie rekompensatą innej osoby. Wskazałem, że w tym zakresie powinna mieć zastosowanie zasada *tempus regit factum*, co dosłownie oznacza „czas rządzi czynnością prawną”, czyli czynność prawna podlega ocenie na gruncie ustawy obowiązującej w chwili jej dokonania i jest rozumiana w ten sposób, że skutki zdarzeń prawnych (ich ważność) należy oceniać na podstawie ustawy, która obowiązywała w czasie, gdy dane zdarzenie nastąpiło. Opowiedziałem się za uszanowaniem woli osoby wskazującej. W przypadku śmierci tej osoby jej wola wyrażona w oświadczeniu o wskazaniu powinna być uszanowana, a zatem prawo do rekompensaty powinno przysługiwać osobie wskazanej lub jej spadkobiercom.

- 4) *Nowe krzywdy Zabużan – aktualne problemy orzecznictwa*, „Palestra” 2020, nr 7-8, s. 129-150.

Artykuł ten podsumowuje 15-lecie funkcjonowania w obrocie prawnym obowiązującej ustawy z 8 lipca 2005 roku. W szczególności zwrócono w nim uwagę na niestabilność orzecznictwa oraz wskazano na potrzebę równego traktowania spadkobierców obywateli polskich, którzy utracili swoje majątki wyłącznie na skutek powojennej zmiany granic Polski. Przede wszystkim wyartykułowano konieczność uwzględnienia różnorodności losów naszych rodaków, którzy albo zginęli w trakcie okupacji, albo zostali zesłani w głąb Rosji Sowieckiej, czy też uciekli z tej, jak nazwał ją Józef Czapski, „niehumanitarnej ziemi” wraz z Armią Polską generała Władysława Andersa nie mogąc powrócić do rządzonej przez komunistów Ojczyzny bez narażenia siebie lub rodziny na grożące im represje.

W obszarze badań dotyczących roszczeń Zabużan starałem się też popularyzować wiedzę naukową na ten temat. Efektem tej działalności były publikacje popularnonaukowe, które ukazały się na łamach dzienników „Rzeczpospolita” i „Dziennik Gazeta Prawna” oraz jeden artykuł w specjalistycznym czasopiśmie przeznaczonym dla rzeczoznawców majątkowych „Wycena w praktyce”.

Dwa opublikowane przed uzyskaniem stopnia doktora:

- *Walka zabużan o swoje*. [Całokształt działań i zaniechań organów władzy państwowej jako źródło szkody i odpowiedzialności odszkodowawczej państwa], „Rzeczpospolita” PCD, 15 IX 2003;
- *Coraz trudniej dochodzić roszczeń zabużańskich*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 14 II 2011.

Trzy opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora:

- *Operaty szacunkowe w sprawach zabużańskich. Jak poradzić sobie z nietypowymi problemami?*, „Wycena w praktyce” 2019, nr 7, s. 10-14.
- *Rekompensata tylko po powrocie. Pozostawione mienie*, „Rzeczpospolita” PCD, 1 VI 2021 [przygotowany wspólnie z Andrzejem Wąsowskim (udział 50%/50%)].
- *Własność musi być chroniona. Pozostawione mienie*, „Rzeczpospolita” PCD, 8 VI 2021 [przygotowany wspólnie z Andrzejem Wąsowskim (udział 50%/50%)].

Warszawiacy i sprawa gruntów warszawskich (objętych działaniem dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy)

W swoich badaniach zajmowałem się także skomplikowaną problematyką własnościową na terenie miasta stołecznego Warszawy w okresie przed i powojennym, ze szczególnym uwzględnieniem skutków tzw. dekretu Bieruta z dnia 26 października 1945 r. o gruntach warszawskich. Wynikiem tych prac są poniższe artykuły, wszystkie opublikowane przed uzyskaniem stopnia doktora.

- 1) *Grunty warszawskie – oddanie gruntu zamiennego w użytkowanie wieczyste*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 13, s. 750-755.
- 2) *Problematyka nieruchomości zamiennych w dekrecie o gruntach warszawskich*, „Rejent” 2010, nr 12, s. 32-53.

- 3) *Glosa do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 28 października 2015 r. (sygn. akt: P 6/13) [dot. konstytucyjności art. 215 ust. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami i roszczenia o odszkodowanie za utracony grunt warszawski], „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2016, z. 3, s. 139-153.*

Tekst ten dotyczy wątpliwości konstytucyjnych co do tzw. przesłanki czasowej z art. 215 ust. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami uniemożliwiającej realizację roszczenia o odszkodowanie za grunt przejęty przez Państwo na podstawie dekretu Bieruta z 26 października 1945 r. o gruntach warszawskich. Niezwykle nobilitującym dla mnie osiągnięciem naukowym było to, że publikacja została dostrzeżona i wskazana przez Naczelny Sąd Administracyjny, co najmniej w ośmiu wyrokach (zob. wyroki NSA z dnia 16 I 2025 r. w sprawach o sygn. akt: I OSK 530/22, I OSK 1030/22, I OSK 1041/22, I OSK 1878/22 oraz z dnia 18 marca 2025 r. w sprawach o sygn. akt: I OSK 423/23, I OSK 635/23, I OSK 1239/23 i I OSK 2292/23). Wyrażony przeze mnie pogląd o niekonstytucyjności wskazanej przesłanki zyskał zatem uznanie Naczelnego Sądu Administracyjnego, a zatem miał znaczący wpływ na naukę w zakresie dotyczącym historii gruntów warszawskich.

Odnosnie historii regulacji dotyczącej gruntów warszawskich przygotowałem także artykuł popularnonaukowy, który ukazał się w „Magazynie dla Prawników – Mida”, pt. *Dekret o gruntach warszawskich*, „Mida” 2011, nr 2, s. 34-37.

Inne artykuły naukowe i glosy dotyczące problematyki historycznej i prawnej

A. opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora:

- 1) *Zarys historii biegów na orientację w Polsce a materiały archiwalne jako źródło badań historycznych tego sportu*
[tekst przyjęty do druku przez *Archiwum Akt Nowych* w publikacji związanej z konferencją naukową z maja 2025 r. pt. „*Archiwa polskiego sportu*”]

Najnowszym obszarem badawczym, którego się podjąłem jest historia dość niszowego sportu, jakim są biegi na orientację (*foot orienteering*), w której zawodnik, posługując się

mapą i kompasem ma za zadanie w jak najkrótszym czasie przebiec określoną trasę wyznaczoną w terenie (zazwyczaj las) przez punkty kontrolne, potwierdzając swoją obecność na punktach za pomocą elektronicznego chipa. Jest to pierwszy tekst naukowy prezentujący bliżej historię tego sportu w Polsce. W opracowaniu przedstawiłem zarys historii światowego *orienteeringu*, jak i początki tej dyscypliny w Polsce. Tekst stanowi swego rodzaju uzupełnienie przygotowanej przeze mnie nieco wcześniej z okazji 100-lecia biegów na orientację w Polsce (1922-2022) książki o charakterze wspomnieniowo-przyczynkarskim i zarazem popularnonaukowym pt. *Początki biegów i imprez na orientację na Rzeszowszczyźnie*, Kraków 2024 (wersja elektroniczna), Kraków 2025 (wersja papierowa), s. 98.

- 2) *Zaskarżalność postanowienia sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 2019 r.*, „Palestra” 2023, nr 1–2, s. 58-81.

Artykuł ten cytowany jest w przygotowanym przez Jacka Gudowskiego, *Komentarzu do kodeksu postępowania cywilnego*, t. 3, Warszawa 2025, wyd. LEX (Wolters Kluwer Polska). Co istotne, zasadność sformułowanych przeze mnie wniosków *de lege ferenda* znalazła później potwierdzenie w pracach legislacyjnych dotyczących środków zaskarżenia w procedurze cywilnej, w wyniku których z dniem 1 lipca 2023 roku przywrócono możliwość zaskarżania omawianego w rozprawie postanowienia sądu drugoinstancyjnego o odrzucenie skargi o wznowienie (zamykającego *de facto* drogę sądową do uzyskania merytorycznego orzeczenia) tzw. zażaleniem poziomym do innego składu sądu apelacyjnego. Zmiana przepisów nie usunęła jednak skutków luki prawnej uniemożliwiającej skuteczne zwalczanie wadliwych prawnie postanowień sądu drugiej instancji odrzucających skargę o wznowienie wydanych w okresie od listopada 2019 r. do lipca 2023 r. Rozprawa cytowana jest także w publikacjach uznanych autorów (zob. K.W. Baran, *Sądowe postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy*, Wolters Kluwer Polska 2025; P. Grzegorzczak, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym w świetle ustawy nowelizującej z 9.03.2023 r.*, „Polski Proces Cywilny” 2023, nr 3; J. Bodio, *Uwagi o miejscu zażalenia wśród środków zaskarżenia w procesie—z uwzględnieniem nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 2019 i 2023 r.*, „Palestra” 2023, nr 8).

- 3) *Eliminacja z obrotu prawnego orzeczeń sądów cywilnych wydanych przeciwko osobom w chwili wniesienia pozwu nieżyjącym.* „Transformacje Prawa Prywatnego” 2022, nr 2, s. 97-124.

Tekst poświęcony jest zagadnieniu tzw. orzeczeń nieistniejących (*sententie non existens*), które omówione zostało na przykładzie orzeczeń sądów cywilnych wydanych w stosunku do osób już nieżyjących w chwili wniesienia pozwu. Tego rodzaju przypadki zdarzały się głównie w sprawach dotyczących nacjonalizacji nieruchomości, których właściciele nie powrócili do kraju po zakończeniu drugiej wojny światowej lub którzy świadomie pozostali na emigracji. W takich sprawach sądy korzystały z instytucji kuratora *absentis*, który mógł zastępować jedynie osoby żyjące, ale nieznanne z miejsca pobytu. W przypadku osób zmarłych ich interesy mógł i powinien reprezentować kurator spadku. Tak więc w przypadku orzeczenia wydanego w stosunku do osoby zmarłej mamy do czynienia z orzeczeniem *sui generis* nieważnym, ale „istniejącym”. Nie jest to jednak orzeczenie zaskarżalne na zasadach ogólnych (jako wydane w warunkach nieważności), gdyż wśród stanowiących zamknięty katalog powodów „nieważności postępowania” brak jest „skierowania orzeczenia a do osoby zmarłej”. Dlatego też *de lege ferenda* postulowałem wprowadzenie do polskiej procedury wywodzącej się z systemów romańskich instytucji stwierdzenia nieważności orzeczeń obarczonych kwalifikowanymi uchybieniami prawnymi (wzorowanej na istniejącej w procedurze administracyjnej instytucji stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej. Artykuł cytowany w pracach: Alicji Hernas, *Skarga o wznowienie postępowania w sprawie o stwierdzenie nabycia przez Skarb Państwa własności nieruchomości opuszczonej na tle dekretu z 8.03.1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich*, „Palestra” 2023, nr 6 oraz Jana Basty, *Dopuszczalność apelacji powoda od wyroku zaocznego uwzględniającego powództwo—uwagi de lege lata, de lege ferenda*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, Acta Iuridica Resoviensia” 2023, nr 4(43).

B. opublikowane przed uzyskaniem stopnia doktora:

- 4) *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2010 r., IV CSK 465/09 [Dot. immunitetu jurysdykcyjnego państw obcych i jego zakresu; roszczeń z czynów niedozwolonych popełnionych przez niemieckie siły zbrojne]*, „Palestra” 2011, nr 11-12, s. 115-125.

Ciekawą publikacją jest wskazana glosa, w której poruszono problematykę odpowiedzialności odszkodowawczej współczesnych Niemiec za szkody spowodowane obywatelom polskim w wyniku zbrodni popełnionych przez niemieckiej siły zbrojne podczas drugiej wojny światowej. Wyraziłem pogląd zbieżny ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Sąd Najwyższy, że państwu niemieckiemu w tym zakresie przysługuje tzw. immunitet jurysdykcyjny i polskie sądy nie są właściwe do orzekania w tego rodzaju sprawach.

Artykuł ten spotkał się z dużym zainteresowaniem w świecie naukowym (zob. T. Iwanek, *Zbrodnie ludobójstwa i zbrodnie przeciwko ludzkości w prawie międzynarodowym*, Warszawa 2015; W Sobczak, M. Menkes, *Immunitet jurysdykcyjny i egzekucyjny państwa. Komentarz do Konwencji NZ o immunitacie jurysdykcyjnym państw i ich mienia oraz Europejskiej konwencji o immunitacie państwa*, Warszawa 2013) i wywołał nawet polemikę ze strony prof. dr hab. Pawła Grzegorzcyka (zob. P. Grzegorzcyk, *Immunitet państwa obcego w postępowaniu cywilnym – uwagi na marginesie glosy J. Forystka do postanowienia SN z 29 października 2010 r.*, „Palestra” 2012, nr 11–12, s. 168-176)

- 5) *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2009 r., III CSK 30/09, [Dot. wielokrotnego stwierdzenia nabycia spadku po tej samej osobie]*, „Rejent” 2010, nr 6, s. 122-130.

Opracowanie to dotyczy istotnego dla prawa spadkowego zagadnienia istnienia dwóch różnych postanowień spadkowych po tej samej osobie, np. pierwszy stwierdzający nabycie spadku na podstawie testamentu, a drugi na podstawie dziedziczenie ustawowe, albo też funkcjonują w obrocie dwa identyczne w swym wyrażeniu postanowienia wydane w różnym czasie lub przez inne miejscowo sądy. Pogląd wyrażony w tej glosie stał się przyczyną dwukrotnego wystąpienia przez Rzecznika Praw Obywatelskich (RPO) do Sądu Najwyższego (SN) najpierw w dniu 18 października 2011 r. (RPO-686541-IV/11/JP, zob. s. 5) z wnioskiem o podjęcie uchwały w powiększonym 7-osobowym składzie w sprawie o sygn. III CZP 81/11 (uchwała SN zapadła w dniu 10 lipca 2012 r.) oraz ponownie przez innego już RPO prawie dekadę później również ze skargą nadzwyczajną, która została uwzględniona postanowieniem SN z dnia 26 marca 2019 r., sygn. I NSNc 1/19. Nadto, glosa ta zauważona została w doktrynie (zob. T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania*

cywilnego. Komentarz. t. 4. Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające, Warszawa 2016, uw. 17 do art. 679; K. Weitz, *Kolizja prawomocnych postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku po tym samym spadkodawcy*, „Palestra” 2012, nr 11-12, s.138-144).

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Moją działalność dydaktyczno-naukową prowadziłem na kilku uczelniach.

Jak już wspomniałem powyżej w latach akademickich 2022/2023, 2023/2024 i 2024/2025 na zaproszenie dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego jako wykładowca prowadziłem wykłady i ćwiczenia na „Studiach Podyplomowych” organizowanych corocznie przez Katedrę Prawa Cywilnego UJ z zakresu „Prawa nieruchomości”. Również w bieżącym roku akademickim 2025/2026 zostałem zaproszony do grona wykładowców prowadzących zajęcia dla uczestników „Studiów Podyplomowych z Prawa Nieruchomości”, których organizatorem ponownie jest Katedra Prawa Cywilnego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prowadzone przeze mnie zajęcia dotyczyły i nadal dotyczą zagadnień związanych z przekształceniami własnościowymi w Polsce po drugiej wojnie światowej, w tym reformy rolnej z 1944 r., nacjonalizacji gruntów warszawskich na podstawie dekretu Bieruta z 26 października 1945 r., nacjonalizacji podstawowych gałęzi przemysłu oraz późniejszych wywłaszczeń z okresu PRL-u, a także kwestii związanych z instytucją zasiedzenia gruntów bezprawnie przejętych przez Skarb Państwa w latach 1944-1989.

W głównej **Auli Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego** wygłosiłem w dniu 7 czerwca 2023 roku referat na ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Uniwersytet Jagielloński, Zakład Historii Prawa Polskiego oraz Katedrę Powszechnej Historii Państwa i Prawa wspólnie razem z Sądem Apelacyjnym w Krakowie w pięćsetną rocznicę ustanowienia w Polsce apelacji (1523-2023).

Podobnie, inny referat przedstawiłem w dniu 29 czerwca 2017 roku na międzynarodowej konferencji naukowej w Warszawie zorganizowanej przez **Uniwersytet Kardynała**

Stefana Wyszyńskiego w Warszawie i Loyola Marymount University of Los Angeles (USA).

Od 2021 roku jestem członkiem Kolegium Redakcyjnego ukazującego się od ponad 100 lat (od 1924 r.) *Pisma Adwokatury Polskiej „Palestra”*, a zarazem recenzentem oddawanych do publikacji w nim artykułów naukowych.

Byłem również (w 2016 roku) recenzentem prac naukowych publikowanych w wydawanym przez Polską Akademię Umiejętności (PAU) w Krakowie *Kwartalniku Prawa Prywatnego*

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Łącząc pracę zawodową z działalnością naukową i popularnonaukową brałem udział jako wykładowca (prelegent) w licznych konferencjach ogólnokrajowych, jak i międzynarodowych organizowanych przez różne uczelnie wyższe i organizacje.

W szczególności swoje referaty przedstawiłem na następujących konferencjach:

- 1) w dniu 28 maja 2025 roku na ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej w Warszawie przez Archiwa Państwowe - Archiwum Akt Nowych w Warszawie pt. „*Archiwa polskiego sportu*”, na której przedstawiłem referat zatytułowany: „*Materiały Archiwalne źródłem badań historycznych biegów na orientację*”;
- 2) w dniu 13 września 2024 roku na konferencji popularnonaukowej zorganizowanej w Trzcianie k. Rzeszowa w 85 rocznicę wybuchu II wojny światowej przez Towarzystwo Przyjaciół Świlczy oraz Urząd Gminy w Świlczy i Gminne Centrum Kultury z siedzibą w Trzcianie pt. „*Gmina Świlcza i jej mieszkańcy w czasach wojennej zawieruchy*”, na którym przedstawiłem referat zatytułowany: „*Żołnierze AK z gminy Świlcza w walce o niepodległość Polski w okresie okupacji i Polski Lubelskiej*”;

- 3) w dniu 7 czerwca 2023 roku na ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Uniwersytet Jagielloński i Sąd Apelacyjny w Krakowie w pięćsetną rocznicę ustanowienia w Polsce apelacji (1523-2023) pt. *Appellatio omnis a sententia iudicis fieri debet*, na której przedstawiłem referat zatytułowany: *Środki odwoławcze w sprawach cywilnych z perspektywy adwokata*;
- 4) w dniu 29 czerwca 2017 roku na międzynarodowej konferencji naukowej zorganizowanej w Warszawie przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie i Loyola Marymount University of Los Angeles (USA) pt. *The confiscation of property in Poland and efforts at its restitution*, na której przedstawiłem referat zatytułowany: *The Rule of Law and the Effectiveness of Claims of Former Owners Illegally Deprived of Their Property* (Zasady państwa prawnego a skuteczność realizacji roszczeń byłych właścicieli bezprawnie pozbawionych własności swych nieruchomości), przy czym referat ten został później opublikowany w języku angielskim w amerykańskim czasopiśmie naukowym „Loyola Los Angeles International and Comparative Law Review” 2019, nr 3, tom 41, s. 489-501;
- 5) we wrześniu 2011 roku na ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej w Warszawie przez Wydawnictwo C.H. Beck oraz Polskie Towarzystwo Ziemiańskie, pt. *„Prawne aspekty reprivatyzacji”*, na której przedstawiłem referat zatytułowany: *Dochodzenie roszczeń reprivatyzacyjnych w świetle orzecznictwa sądów cywilnych i administracyjnych oraz Trybunału Konstytucyjnego*; przy czym referat ten został później opublikowany w czasopiśmie naukowym „Monitor Prawniczy” 2011, nr 21;
- 6) w dniu 19 listopada 2010 roku na ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Katedrę Prawa Cywilnego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie jako II Kolokwium Jagiellońskie pt. *„Odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa”*, w ramach którego przedstawiłem referat: *„Odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa w sprawach reprivatyzacyjnych”*, który później w rozbudowanej wersji ukazał się w formie

pisemnej jako artykuł opublikowany w czasopiśmie naukowym „Transformacje Prawa Prywatnego” 2011, nr 3, s. 29-56.

- 7) w dniach 21-22 września 1999 r. na II Ogólnopolskiej Konferencji Bezpieczny Bank przedstawiłem referat pt. *„Przestępstwa związane z użyciem kart płatniczych i propozycja ich kwalifikacji prawnej na podstawie nowego kodeksu karnego z dnia 6 czerwca 1997 r.”*, który opublikowany został w *„Materiałach konferencyjnych II Ogólnopolskiej Konferencji Bezpieczny Bank”*, Szczecin 1999, s. 21-22.

Oprócz tego uczestniczyłem w kilkudziesięciu innych ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach naukowych w charakterze aktywnego ich uczestnika, jednakże bez prezentacji własnego referatu.

Od 1997 roku praktycznie nieprzerwanie sprawuję formalny i nieformalny patronat nad kolejnymi pokoleniami aplikantów adwokackich, a w ramach prowadzonej kancelarii także aplikantów radcowskich i przynajmniej kilku, którzy później pomyślnie zdali egzamin sędziowski i w chwili obecnej wykonują zawód sędziego. Pod moją merytoryczną opieką, wiedzę i doświadczenie zawodowe zdobyło kilkudziesięciu późniejszych adwokatów, radców prawnych, sędziów i doradców podatkowych.

W ramach działalności popularyzatorskiej przygotowałem szereg artykułów popularnonaukowych opublikowanych głównie na łamach dziennika „Rzeczpospolita”. Wśród nich wymienić należy:

- 1) *Odmowa zwolnienia od opłaty od apelacji*, „Rzeczpospolita”, 14 II 2023;
- 2) *Kredyty frankowe: zwrot świadczeń, a nie ich rozliczenie*, „Rzeczpospolita” PCD, 20 XI 2019;
- 3) *Państwo zabierze ojcowiznę polskim rolnikom*, „Rzeczpospolita” PCD, 4 II 2016, współautor Agnieszka Wojciechowska (50%/50%);
- 4) *Upaństwowiony majątek, ale nie spółki*. [analiza sytuacji prawnej przedwojennych spółek handlowych, które pomimo nacjonalizacji ich majątków w okresie PRL-u, nie zostały wykreślone z rejestru handlowego], „Rzeczpospolita” PCD, 17 IX 2009;

- 5) *Przedwojenne hipoteki a reprivatyzacja*, „Rzeczpospolita” PCD, 11 VIII 2009;
- 6) *Miało być szybciej i taniej, jest gorzej*. [krytyka praktyki sądów gospodarczych polegającej na odrzucaniu wniosków o uzasadnienie wyroku z przyczyn formalnych], „Rzeczpospolita” PCD, 17 X 2005;.

Oprócz tego udzieliłem kilkudziesięciu krótszych lub dłuższych wywiadów w dziennikach o zasięgu ogólnokrajowym takich jak *Rzeczpospolita*, *Dziennik Gazeta Prawna*, *Gazeta Wyborcza*, *Parkiet*, *Puls Biznesu* oraz lokalnych *Dziennik Zachodni* i *Trybuna Śląska*, *Nowiny*, a także dla tygodników *Polityka* i *Wprost*. Spora część tych wypowiedzi została wyodrębniona redakcyjnie i przedstawiona czytelnikom jako opinie „ekspertskie”, głównie na łamach *Rzeczpospolitej* oraz *Dziennika Gazeta Prawna*. Udzieliłem również kilku wywiadów telewizyjnych dla Polsatu, TVN i TVP oraz telewizji internetowej dziennika *Rzeczpospolita*. Większość udzielonych przeze mnie wywiadów i wypowiedzi prasowych dotyczyła tematu toczących się i szeroko komentowanych spraw o zwrot zawłaszczonych po drugiej wojnie światowej majątków lub o odszkodowania za ich trwałą utratę.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

8. Nagrody i wyróżnienia

W uznaniu pracy samorządowej w 2024 roku zostałem uhonorowany odznaczeniem „Adwokatura Zasłużonym” przyznawanym przez Naczelną Radę Adwokacką.

W ramach działalności w samorządzie zawodowym adwokatów od ponad dwóch dekad wybierany byłem najpierw na sędziego Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w Krakowie (przez pięć kadencji w latach 2003-2021), a od 2021 roku do chwili obecnej pełnię funkcję sędziego Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury (wybrany najpierw na czteroletnią kadencję przez XIII Krajowy Zjazd Adwokatury w 2021 r. i ostatnio przez XIV Krajowy Zjazd Adwokatury w 2025 na kadencję kończącą się w 2029 roku).

Przez Zgromadzenia Krakowskiej Izby Adwokackiej wybierany byłem także jako delegat krakowskiej palestry na XI i XIII Krajowy Zjazd Adwokatury, na którym wybierane są krajowe władze samorządu adwokackiego.

Kraków-Warszawa, dnia 17 listopada 2025 roku

.....
(podpis wnioskodawcy)